

ENEMO Nemzetközi Választási Megfigyelő Misszió

MAGYAR ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁSOK, 2024. JÚNIUS 9.

ELŐZETES MEGÁLLAPÍTÁSOK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

2024. június 10.

A jogi keretrendszer több hiányossága jelentősen befolyásolta a június 9-i választásokat. Ezek közé a hiányosságok közé tartoztak; az egyenlőtlen lehetőségek a választási versenyben, média elfogultság, lázító retorika és árnyékfinanszírozás, ami aggodalomra ad okot. Ezekkel a káros hatásokkal együtt a párt és az állam közötti határok gyakori elmosódása befolyásolta a folyamatot a kormányzó pártok javára. Az választások adminisztrációja általában hatékonyan és szakszerűen működött, és a választási nap eljárásait nagyrészt megfelelően követték.

A Választásfigyelő Szervezetek Európai Hálózata (ENEMO) 2024. április 20-án hivatalosan is nemzetközi választási megfigyelő missziót küldött Magyarországra a 2024. június 9-ei önkormányzati választások megfigyelésére.

Az ENEMO összesen hat budapesti székhelyű Core Team szakértőt akkreditált. A missziót Pierre Peytier vezeti. Az ENEMO emellett nyolc hosszú távú megfigyelőt (LTO) küldött négy multinacionális csapatba az ország egész területén, amelyek Budapesten, Szegeden, Debrecenben és Pécsen állomásoznak. Az választási nap során a misszió korlátozott megfigyelést végzett a szavazóhelyiségek megnyitásának, szavazásnak, szavazatok összeszámolásának és az választási anyagok átadásának folyamatairól.

Június 9-ig az ENEMO CT szakértői 452 találkozót tartottak, 145-öt a választási szervekkel, 51-et a politikai pártokkal, 97-et a jelöltekkel, 40-et az állami tisztviselőkkel, 42-t a médiával, 41-et a hazai civil szervezetekkel és 36-ot más szervezetekkel, emellett 18 kampánytevékenységet figyeltek meg.

A misszió a demokratikus választásokra vonatkozó nemzetközi szabványok és a magyar jogi keret alapján figyelemmel kísérte és értékelte az általános politikai és választási környezetet, a választójog és a választhatóság tiszteletben tartását, a választási szervek magatartását, a kampányt, a nemek közötti egyenlőséget, a szavazási és a tabulációs folyamatot, a választási viták megoldását és a folyamat egyéb kulcsfontosságú aspektusait.

Ez az előzetes nyilatkozat az ENEMO választások előtti időszakban és a választások napján tett megállapításain alapul. A nyilatkozatot a misszió május 29-én kiadott időközi jelentésével együtt kell figyelembe venni. A misszió a választási folyamat lezárásáig az országban marad, hogy nyomon kövesse a választások utáni fejleményeket. Az eredmények hitelesítésétől számított hatvan napon belül végleges jelentést adnak ki, amely tartalmazni fogja a teljes értékelést, amely részben a választások hátralévő szakaszainak lebonyolításától, a részletes megállapításoktól és az ajánlásoktól függ.

A dokumentum tartalmáért kizárólag az ENEMO felel. A dokumentum angol nyelvű változata az egyetlen hivatalos változat.

Előzetes következtetések

Magyarországon az önkormányzati választások előtti politikai légkört jelentős zavar és bizalmatlanság jellemezte, az ún. kegyelmi botrány kirobbanása miatt, amely magas rangú politikusok lemondásához vezetett. A választás napja előtt több nagyszabású rendezvényt tartottak, köztük a Békemenetet, ahol Orbán Viktor rekordméretű mozgósítást és nagyarányú választási győzelmet ígért. Emellett Magyar Péter kampányzáró rendezvényt tartott, mindössze egy nappal a választások előtt.

Mindössze 48 órával a szavazás kezdete előtt a Fidesz budapesti főpolgármester-jelöltje, Szentkirályi Alexandra visszalépett a főpolgármesteri jelöltségtől, és arra kérte minden támogatóját és a Fidesz támogatóit, hogy a főpolgármester-jelölti szavazólapon az állítólag független jelöltre, Vitézy Dávidra szavazzanak. Az ENEMO elítéli az ilyen típusú választói megtévesztési stratégiát, mivel az ilyen gyakorlatok választók félre-tájékoztatásához és a választási eredmények befolyásolásához vezetnek.

A választási folyamatok számos aspektusának összetettsége és túlszabályozottsága mellett a misszió több kulcsfontosságú területen is jelentős jogi hiányosságokat állapított meg, többek között a kampányfinanszírozás, a közigazgatási forrásokkal való visszaélés és a médiaszabályozás terén. Ezek a területek nem rendelkeznek megfelelő szabályozással, ami kihívást jelent a jelöltek, a pártatlan megfigyelők és a független médiumok számára.

Az ENEMO úgy értékeli, hogy a jogszabály-módosítási folyamatból hiányzott a korábbi ajánlások figyelembevétele, a széles körű konzultáció és az érdekelt felek közötti konszenzus. Továbbá a szuverenitásvédelmi törvény elfogadása negatívan hatott a média és a civil társadalom helyzetére. A keretszabály módosítása hat hónappal a választások napja előtt ellentétes a nemzetközi bevált gyakorlattal.

A választások összetettsége ellenére a választási adminisztráció országos szinten, valamint a megfigyelt területi és helyi szinteken általában betartotta a jogi követelményeket és a határidőket. Az ENEMO megjegyzi, hogy az érdekelt felek általánosságban bíznak a választási bizottságok és irodák szakszerűségében, átláthatóságában és pártatlanságában minden szinten, bár a választási bizottságok tagjainak kinevezési eljárása kapcsán felmerültek aggályok, amelyek a kormányzó többségi pártnak kedvezhetnek.

Szinte valamennyi megfigyelt választási szerv (VSZ) magas szintű átláthatóságot tanúsított, és nyitott volt az ENEMO megfigyelői felé. Ide tartozik a NVB és a NVI is, amelyek professzionális, kollegiális és átlátható módon működtek. Továbbá a megfigyelt bizottságok és irodák közötti együttműködés professzionális volt. Az alacsonyabb szintű VSZ-k minden szükséges anyagot és támogatást megkaptak ahhoz, hogy hatékonyan végezhesék feladataikat, a SZSZB tagjai és a könyvelők pedig átfogó képzéseken vettek részt. A missziót arról tájékoztatták, hogy a SZSZB tagjainak túlnyomó többsége nagy tapasztalattal rendelkező korábbi biztos volt. Jelentették, hogy egyes pártok és jelöltek nehezen találtak olyan személyeket, akik hajlandóak voltak megbízottként dolgozni, mivel a kinevezett tagokkal ellentétben kockázatosnak és alulfizetettnek találták a pozíciót.

Az ENEMO úgy értékeli, hogy a jelöltek regisztrációs folyamata általában véve inkluzív és átlátható volt. Egyes ellenzéki pártok azonban nehezen tudtak elegendő aláírást gyűjteni a helyi közösségekben,

vagy a jelöltlisták összeállítása során kihívásokkal szembesültek. Az elutasított jelöltek többsége az összegyűjtött érvényes aláírások elégtelen száma vagy a visszalépés mellett döntött. A missziót mintegy 859 olyan településről tájékoztatták, ahol csak egy polgármesterjelölt indult, ami az ENEMO értékelése szerint káros a pluralizmusra nézve, és akadályozta a különböző politikai lehetőségek közötti választás jogát.

Általánosságban az ENEMO úgy ítéli meg, hogy a NVI által kezelt központi választási nyilvántartás élvezi a nyilvánosság és az érdekelt felek bizalmát. A névjegyzékben szereplő választópolgárok száma azonban minden településen csökkent a korábbi, 2019-es önkormányzati választásokhoz képest, ami a választási határok 2023 decemberében történő újrajrészolásához vezetett. Ez hatással volt egyes települések méretére, és így az adott települések választási rendszerére is. Az ENEMO úgy értékeli, hogy a választási határoknak a választói névjegyzék hat hónappal a választások előtt történő frissítésén alapuló újrajrészolása ellentétes a nemzetközi normákkal.

ENEMO megfigyelők jelentették a választók személyes adatainak kiszivárgásával kapcsolatos állításokat, beleértve a választói adatok jelölőszervezeteknek és jelölteknek történő értékesítését választói elérés céljából. Az ENEMO továbbá aggodalmát fejezi ki a választókra gyakorolt nyomásról szóló jelentések miatt, és néhány esetben több választó jogellenes regisztrációjáról ugyanazon a címen, beleértve egy budapesti kerületet is, állítólag azzal a céllal, hogy befolyásolják a polgármester-választás eredményét és ezáltal kockáztatva a választókra gyakorolt jogosulatlan befolyást.

Az önkormányzati választások előtti hetekben a kampány jelentősen felerősödött. Az ENEMO megfigyelői aggasztónak tartják az etikátlan adatfelhasználást, például politikai üzenetek küldését e-mailben, valamint az állami forrásokkal való visszaélést. Az ENEMO megfigyelői számos esetben állapították meg, hogy az állami forrásokkal visszaéltek kampánycélokra. Előfordult, hogy a helyi hatóságok akadályozták az ellenzéki jelölteket azzal, hogy megnehezítették a kampányengedélyek megszerzését, és nyomást gyakoroltak a közalkalmazottakra, hogy támogassák a kormánypártot vagy szavazzanak rá.

Az ENEMO aggodalmát fogalmazza meg a gyermekek kampányban való részvételével kapcsolatban, mivel ez ellentétes a nemzetközi normákkal, például az ENSZ gyermekjogi egyezményével, amely a kiskorúak jogait és jólétét védi. Ez a gyakorlat veszélyezteti a gyermekek jólétét és politikai semlegességét, ami rossz fényt vet a politikai folyamatra és a nemzetközi normákra. Ez aláássa a kampányok hitelességét, és megkérdőjelezi a politikai szereplők etikai normák iránti elkötelezettségét.

A magyarországi önkormányzati választásokra vonatkozó kampányfinanszírozási szabályok szöges ellentétben állnak a Velencei Bizottság által meghatározott normákkal. Az ENEMO hangsúlyozza, hogy a politikai pártok kiadásait korlátozni kell az esélyegyenlőség biztosítása érdekében. Az önkormányzati választások kampánykiadásaira vonatkozóan nincsenek jogi korlátozások, ami éles ellentétben áll a parlamenti választásokra vonatkozó szabályozott korlátozásokkal. Az önkormányzati és a parlamenti választások kampányköltségeire vonatkozó jogi korlátozások közötti égbekiáltó eltérés korlátlan költsékezést tesz lehetővé, ami súlyosan egyenlőtlen versenyfeltételeket eredményez, ami hátrányos helyzetbe hozza a kisebb pártokat és a független jelölteket. Ráadásul ez durván sérti a szigorú vagy arányos egyenlőség elvét, és ezáltal aláássa a demokratikus folyamatot.

Az ENEMO komoly aggodalmakat vet fel az árnyékfinanszírozási gyakorlatok miatt, amelyek a kormány által szervezett nem kormányzati szervezetek, állami vállalatok és be nem jelentett finanszírozási források felhasználásával valósulnak meg. A GONGO-k bevétele megkönnyíti a kormánypárti kampányok közvetett állami támogatását, jelentősen elmosva a határokat az állami források és a politikai finanszírozás között. A pénzügyi átláthatósággal kapcsolatos folyamatos problémák például arra utalnak, hogy a CÖF nagymértékben részesül az államilag támogatott és politikailag befolyásolt finanszírozási forrásokból. Emellett a Megafon pénzügyi működése megerősíti az átláthatatlan és potenciálisan etikátlan pénzügyi műveleteit, ami növeli a pénznek a politikai kommunikációban való indokolatlan befolyásával és a finanszírozási források átláthatóságának hiányával kapcsolatos aggodalmakat. A Városi Civil Alap és a kormánypárti szervezetek közötti folyamatos pénzügyi összefonódás rávilágít az etikai normák súlyos megsértésére, és tovább rontja a közvélemény bizalmát a polgári finanszírozási mechanizmusok pártatlanságában.

Az ENEMO megjegyzi, hogy a választásokat megelőző időszakban jelentős számú kifogást és fellebbezést utasítottak el eljárási okokra hivatkozva, amikor a panaszok nem feleltek meg bizonyos formai követelményeknek. Ezek az előfeltételek túlszabályozottak, többnyire túlzott formalizmust írnak elő, ami gyakran a panaszok érdemi vizsgálat nélküli elutasításának oka. Nincs jogalap arra, hogy a panaszos ésszerű határidőn belül orvosolja a formai hiányosságokat, vagy arra a kötelezettségre, hogy az illetékes választási szerv (VSZ) *hivatalból* vizsgálja meg az állítólagos jogsértéseket, ha a kifogást formai okokból elutasítják. Továbbá az a megkötés, amely szerint csak az érintettek jogosultak kifogást benyújtani, korlátozza az érdekelt felek hozzáférését a vitarendezési eljáráshoz jogsértések esetén, csakúgy, mint a panasz elutasításának jogalapja.

Az ENEMO aggodalmát fejezi ki a magyar média belső pluralizmusának alacsony szintje és a média nyilvánvaló politikai polarizálódása miatt. Az ENEMO továbbá úgy értékeli, hogy a kampányt a Fidesz-közeli politikai szereplők és a kormányzat részéről a független médiával szembeni jelentős diszkrimináció befolyásolta, mind országos, mind helyi szinten.

Az ENEMO úgy értékeli, hogy az önkormányzati választásokon indulók nem élveztek egyenlő hozzáférést a média megjelenéshez. A politikai nyomás mind az országos, mind a helyi médiában nyilvánvaló volt, különösen azokban az önkormányzatokban, ahol a kormánypárt volt hatalmon. A médiamegjelenések elfogultságát az is bizonyította, hogy több kormánypárti médium aktívan részt vett a Fidesz kampányában.

Az ENEMO aggodalmának ad hangot a közösségi média jogi szabályozásának hiánya miatt, mivel a jogszabályi hiányosságok lehetővé teszik a politikai pártok és a hozzájuk kapcsolódó szervezetek számára, hogy széles körű és korlátlan közösségi médiakampányokat folytassanak. A szabályozási felügyelet hiánya megnyitja az utat a lehetséges visszaélések, a uszító hangnem, a félretájékoztatás és a kiegyensúlyozatlan kampányolás előtt, amelyek elszámoltathatóság nélkül jelentősen befolyásolhatják a közvéleményt és a választási eredményeket. Aggodalomra ad okot továbbá az oroszbarát narratívák és a médiában megjelenített EU-ellenes érzelmek felerősítése.

A választási nap során az ENEMO megfigyelő csapatai 63 szavazóhelyiséget, valamint 4 helyi választási irodában a választási anyagok átvételét és az eredmények összeszámolását figyelték meg. A misszió megfigyelése alapján a korlátozott számú megfigyelt szavazóhelyiségben a választási nap folyamatait általánosságban hatékonyan és a törvényeknek megfelelően hajtották végre.

Háttér

Magyarországon az önkormányzati választások előtti politikai légkört jelentős zavar és bizalmatlanság jellemezte, amelyet az ún. kegyelmi botrány súlyosbított, és többek között magas rangú politikusok lemondásához vezetett. Az Orbán Viktor miniszterelnök vezette Fidesz-kormányának széles körű elégedetlenséggel és ismétlődő tüntetésekkel kellett szembenéznie ellentmondásos bevándorló- és LMBT+-ellenes politikája, valamint az ellenzéki csoportokkal és civil szervezeteket korlátozó intézkedései miatt. A politikai instabilitás és a közvélemény elégedetlensége viharos háttérrel teremtett a közelgő választásokhoz.

A választás napja előtt több nagyszabású rendezvény került megrendezésre, többek között a Békemenet. Orbán Viktor a tizedik Békemeneten elhangzott beszédén rekordmértetű mozgósítást és nagyarányú választási győzelmet ígért. A kormánypárt már régen nem tartott ilyen nagyszabású rendezvényt, ahova a résztvevők az ország különböző részeiből érkeztek.¹ Kevesebb mint 24 órával a választás napja előtt Magyar Péter és pártja, a TISZA kampányzáró rendezvényt tartott. Magyar élesen bírálta a Fidesz és a miniszterelnök politikáját, kiemelve hogy a kormányt „keleti hatások” befolyásolják.²

A nemzeti szuverenitás védelméről szóló törvény³ jelentős aggályokat vet fel, és széles körű kritikát váltott ki⁴. A Szuverenitásvédelmi Hivatal⁵ nevű szervezet létrehozásával, amely széleskörű jogkörrel rendelkezik, hogy bármely médium finanszírozásáról és tevékenységéről információt kérhessen, és vizsgálja a médiaszereplők tudósításait⁶. Az ENEMO értékelése szerint a jogszabály nagy teret enged az önkényes döntéseknek, és a Szuverenitásvédelmi Hivatalnak túlzott döntési jogkört biztosít a média és a civil társadalmi szervezetek szankcionálására.

Mindössze 48 órával a szavazás kezdete előtt visszalépett a főpolgármester-jelöltségtől a Fidesz budapesti főpolgármester-jelöltje, Szentkirályi Alexandra. Sőt, arra kérte minden támogatóját és a Fidesz támogatóit, hogy a főpolgármesteri szavazólapon az állítás szerint független jelöltre, Vitézy

¹ <https://telex.hu/belfold/2024/06/01/bekemenet-nagykepess>

² https://hvg.hu/ithon/20240608_magyar-peter-tisza-part-kampanyzaro-hosok-tere-valasztas-2024

³ 2023. november 21-én a Fidesz kormánypárti egyéni országgyűlési képviselője [benyújtotta az](#) Országgyűlésnek a nemzeti szuverenitás védelméről szóló [törvényjavaslatot](#). Az Országgyűlés 2023. december 12-én elfogadta a nemzeti szuverenitás védelméről szóló LXXXVIII. törvényt. A törvény 2023. december 22-én lépett hatályba.

⁴ A Velencei Bizottság bírálta továbbá a szuverenitási törvényt, azzal érvelve, hogy a Szuverenitásvédelmi Hivatal elnökének ki nevezési eljárása aláássa a hivatal függetlenségét, mivel a köztársasági elnök és a miniszterelnök más hatalmi ágak ellenőrzése nélkül vesz részt benne. Az állami felügyelet és a Parlament előtti elszámoltathatóság hiánya tovább veszélyezteti a hatékonyságot. A Bizottság emellett aggályokat fogalmazott meg az elnök esetleges újbóli kinevezésével és a Hivatal felületes jelentéstételi kötelezettségével kapcsolatban. Kiemelték továbbá a törvény homályosságát, amely lehetővé teszi az önkényes döntések meghozatalát, ami potenciálisan visszaszoríthatja az ellenzéki és civil társadalmi tevékenységeket. Velencei Bizottság, "Vélemény a szuverenitásvédelmi törvényről", CDL-AD(2024)001, elérhető: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2024\)001-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2024)001-e).

⁵ Az Európai Parlament megállapította, hogy az SPO "kiterjedt hatáskörrel, szigorú felügyeleti és szankciórendszerrel rendelkezik, amely alapvetően sérti a demokrácia normáit [...] és több uniós jogszabályba is ütközik". <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240419IPR20579/rule-of-law-in-hungary-parliament-condemns-the-sovereignty-act>.

⁶ "(2a) A nemzeti szuverenitás védelméről szóló törvény szerinti feladatok ellátásának elősegítése érdekében a Nemzeti Információs Központ az információkérések teljesítésével kapcsolatos feladatai ellátása során az információkérésekkel összefüggésben rendelkezésre álló vagy keletkező információk felhasználásával tájékoztatási tevékenységet végez a Szuverenitásvédelmi Hivatal részére." A nemzeti szuverenitás védelméről szóló 2023. évi LXXXVIII. törvény 24. § 2a,

Dávidra⁷ szavazzanak, a fennmaradó szavazataikat pedig a Fidesz-KDNP pártszövetségre adják le.⁸ Ez egybecseng a korábbi híresztelésekkel, miszerint Vitézy Dávid jelölését valóban a Fidesz támogatta.^{9,10} Az ENEMO elítéli az ilyen típusú választói megtévesztési gyakorlatot, mivel az ilyen gyakorlatok választók félre-tájékoztatásához és a választási eredmények befolyásolásához vezethet.

A helyhatósági választásokra 2024. június 9-én került sor. A polgárok 55 659 jelölt közül választhatták ki képviselőiket, 10 119 szavazóhelyiségben szavazva. Az (előzetes) részvételi arány 58.10%¹¹ volt, Magyarország történelmében a legmagasabb elért eredménye önkormányzati választáson.

Jogi keret és választási rendszer

Jogi keret

A magyarországi választásokat különböző nemzeti és nemzetközi szintű jogszabályok szabályozzák. A legfontosabb nemzeti dokumentumok közé tartozik Magyarország Alaptörvénye (Alkotmány), a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény, a 2010. évi L. törvény, a 2011. évi CLXXIX. törvény és a 2003. évi CXIII. törvény¹². Magyarország részt vesz a választásokkal kapcsolatos fontos nemzetközi és regionális emberi jogi egyezményekben, ezáltal kiterjesztve az ország kötelezettségeit a legjobb gyakorlatok szerint¹³. A Nemzeti Választási Bizottság nem kötelező érvényű iránymutatásai kiegészítik a hatályos jogszabályokat, bár ezek nem mindig alkalmasak a szabályozási hiányosságok kezelésére.

A választási folyamatok számos aspektusának összetettsége és túlszabályozottsága mellett a misszió több kulcsfontosságú területen is jelentős hiányosságokat állapított meg, többek között a kampányfinanszírozás, a közigazgatási forrásokkal való visszaélés és a médiaszabályozás terén. Ezek a területek nem rendelkeznek megfelelő szabályozással, ami kihívást jelent a választási versenyzők, a pártatlan megfigyelők és a független médiumok számára.

A 2022-es parlamenti választásokat követően a választási jogi keret több módosításon esett át a választási folyamatok hiányosságainak orvoslása érdekében.¹⁴ A 2022 júliusától végrehajtott módosítások

⁷ Vitézy Dávid a [LMP](#) által jelölt városfejlesztési szakértőként indult a főpolgármester-választáson. Szakértői szerepét hangsúlyozták, politikai semlegességét pedig még inkább hangsúlyozták. Jelöltségének bejelentésekor Vitézy élesen bírálta a budapesti politika kettéválasztott jellegét: budapesti [politika megosztottságát](#): „Budapest a politikai pártok csataterévé vált... a két oldal közötti háború minden fejlesztést megfojt: míg a kormány minden nagyszabású projektet blokkol, addig a városvezetés mártírként viselkedik és tántorog (...)”.

⁸ Telex: Visszalépett Szentkirályi Alexandra a főpolgármesteri jelöltségtől, és Vitézy Dávidot támogatja

⁹ A választók megerősítették az ENEMO megfigyelőinek, hogy kaptak kampány e-maileket Vitézy Dávidtól. Állítólag Vitézy Dávid megkapta ugyanazt a vitatott állampolgári elérhetőségi listát, amelyet a Fidesz gyűjtött össze, és időnként arra használt, hogy promóciós és fekete PR e-maileket küldjön az állampolgároknak.

¹⁰ Az ellenzéki jelöltek [élesen bírálták](#) a visszalépést, mint politikai lépést, mert szerintük ez a választók manipulálása volt a cél. .

¹¹ <https://vtr.valasztas.hu/onk2024/valasztopolgaroknak/reszveteli-adatok?tab=national&filter=final>

¹² Magyarország Alaptörvénye minden választás alapelveit meghatározza; a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény a választások lebonyolításának valamennyi választási típusra vonatkozó eljárási szabályait tartalmazza; a 2010. évi L. törvény a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választási rendszerét szabályozza; a 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzeti kisebbségek önkormányzati választójogát biztosítja; a 2003. évi CXIII. törvény az európai parlamenti (EP) választások magyarországi irányelveit határozza meg.

¹³ Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya (ICCPR); a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény (CRPD); a nőekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény (CEDAW), a faji megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény (CERD) stb.

¹⁴ A választási eljárásról szóló törvény következő [módosításai](#) 2022. július 26-án léptek hatályba.

túlmutattak a parlamenti választásokon, és jelentős hatással voltak az önkormányzati választásokra, valamint az EP- és a kisebbségi választásokra. A módosítások különböző problémák orvoslását célozták, de következetességük, inkluzivitásuk és a nemzetközi ajánlásokkal való összhangjuk vegyes reakciókat váltott ki.¹⁵

A 2023-ban elfogadott, különösen a választási rendszerrel kapcsolatos módosításokat szórványosan, meghatározott választási típusokat célozva hajtották végre. Ezek a módosítások magukban foglalták a megyei közgyűlések méretének a lakosságszám alapján történő kiigazítását¹⁶, a 10 000 lakost meghaladó lakosságszámú városok esetében a kompenzációs lista regisztrálási küszöbértékének megemelését a helyi önkormányzati választásokon¹⁷, valamint az üres helyekre vonatkozó utódlási eljárások felülvizsgálatát¹⁸. Kiemelendő továbbá, hogy 2023. december 12-én az Országgyűlés visszaállította a pártlistás választási rendszert Budapesten, lehetővé téve a választók számára, hogy pártlistákról válasszanak képviselőket¹⁹, ezt a gyakorlatot előzőleg 2014-ben eltörölték.

Az ENEMO megjegyzi, hogy a választási törvényben végrehajtott módosítás, amely hat hónappal a választás napja előtt teljesen megváltoztatta a Fővárosi Közgyűlés választási rendszerét, ellentétes a nemzetközi jógyakorlattal.²⁰

A választásokat szabályozó jogi keretet erősen megrendítette a szuverenitásvédelmi törvény elfogadása és érvénybe lépése, amely számos érdekelt fél szemében a kritikus hangok, nevezetesen a média és a pártatlan civil társadalom elhallgattatásának jelentős eszközeként jelenik meg.

Az ENEMO úgy értékeli, hogy a jogszabály-módosítási folyamatot a széles körű konzultáció és az érdekelt felek közötti konszenzus és egyeztetés hiánya jellemezte a nemzetközi és hazai megfigyelők korábbi kulcsfontosságú ajánlásaival. A szuverenitásvédelmi törvény elfogadása továbbá negatívan hatott a média és a civil társadalom helyzetére. Következésképpen ez egy elszalasztott lehetőséget jelentett az átfogó választási reformok végrehajtására, amelyek megoldhatták volna a meglévő hiányosságokat és következetlenségeket, és átláthatóbb folyamatot biztosíthattak volna.

Választási rendszer

A választópolgárok június 9-én járultak az urnákhoz, hogy részt vegyenek egy sokrétű választási folyamatban, ahol önkormányzati, európai parlamenti és kisebbségi önkormányzati választásokon vettek

¹⁵ Lásd az ideiglenes jelentést - IEOM a 2024-es önkormányzati választásokról Magyarországon, 2024. május 29.

¹⁶ A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXIV. törvény 4. szakasza [módosult](#): "A helyi és megyei közgyűlések méretét az általános választásokat megelőző év szeptember 1-jei népszámlálási adatok alapján kell meghatározni."

¹⁷ 2023 decemberében az XCV. törvény hatályon kívül helyezte (8. §) és módosította a 2010. évi L. törvény egyes rendelkezéseit, valamint módosította a 2013. évi XXXVI. törvényt is. A 10 000 lakosnál nagyobb települések esetében a választási körzetek legalább kétharmadában jelöltekkel rendelkező jelölőszervezetek mostantól kompenzációs listákat állíthatnak. Budapest esetében fővárosi kompenzációs lista akkor állítható, ha a fővárosi kerületek legalább kétharmadában állítanak jelöltet. A 2010. évi L. törvény 10. szakaszát 2023 májusában módosították, hogy a 10 000 lakosnál nagyobb városokban a helyi önkormányzati képviselők választásán a kompenzációs lista nyilvántartásba vételének küszöbértékét megemeljék. A módosítást megelőzően a jelölőszervezeteknek a településen belüli egyéni választókerületek legalább felében kellett jelöltet állítaniuk ahhoz, hogy kompenzációs lista állítására jogosultak legyenek.

¹⁸ A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 56. és 57. §-a.

¹⁹ Az érdekelt felek eltérően reagáltak ezekre a módosításokra. Néhány missziói beszélgetőpartner úgy látta, hogy a módosítások lehetőséget adnak a képviselő javítására a budapesti fővárosi közgyűlésen belül. Ezzel szemben a kritikusok azzal érveltek, hogy a kormányzó többség ezeket a módosításokat a hatalom megszilárdítására használta fel, előnyben részesítve a nagyobb, jól szervezett pártokat a kisebb, kevésbé strukturált pártok rovására.

²⁰ A [Velencei Bizottság választási ügyekben követendő helyes gyakorlatról szóló kódexe](#) (II.2.b.) azt ajánlja, hogy "a választási jog alapvető elemeit, különösen a választási rendszert, a választási bizottságok tagságát és a választókerületek határainak kijelölését nem lehet a választások előtt kevesebb mint egy évvel módosítani, vagy az alkotmányban vagy a rendes jognál magasabb szinten kell rögzíteni".

részt. A helyi önkormányzati képviselőket és polgármestereket az Alkotmány szerint általános és egyenlő választójog alapján, közvetlen és titkos szavazással választják meg, biztosítva a választók szabad akaratnyilvánítását

A magyarországi önkormányzati rendszer kétszintű struktúrában működik. Ez helyi szinten a települési önkormányzatokat, regionális szinten pedig a megyei önkormányzatokat foglalja magában. Az ország 19 megyére és a fővárosra, Budapestre oszlik. A helyi önkormányzatok a falvakat, községeket, városokat, járásszékhelyeket és a fővárosi kerületeket, míg a megyei önkormányzatok a tágabb területi régiókat foglalják magukba. A fővárosi önkormányzat települési és területi önkormányzatként is működik.

A helyi önkormányzati képviselő-testületek és a megyei közgyűlések összetételét a helyi önkormányzati és polgármester-választást megelőző év szeptember elsejei lakosság szám alapján határozzák meg (lásd a választói névjegyzékre vonatkozó részt).²¹

Az önkormányzati választásokat a fővárosi polgármester, a polgármesterek, a megyei közgyűlések, a fővárosi közgyűlés, valamint a helyi tanácsok megválasztására tartották. Budapest főpolgármesterét, valamint a települések és a megyei jogú városok polgármestereit közvetlenül választják öt évre, egyszerű többségi rendszer alapján. Jelenleg 25 megyei jogú város van, amelyek nem vesznek részt a megyei közgyűlési választásokon²².

A helyi önkormányzati képviselőket a helyi önkormányzatokban vegyes választási rendszerben választották. A legfeljebb 10 000 lakosú településeken többlistás választási rendszert alkalmaztak, ahol a képviselők számát a lakosság száma határozta meg. A 10 000 főnél nagyobb lélekszámú településeken és a fővárosi kerületekben vegyes rendszert alkalmaztak, amely az egyéni választókerületeket és a kompenzációs listákat kombinálta. Az egyéni választókerületek és a kompenzációs listás mandátumok száma a lakosság szám alapján változott.

A helyi önkormányzati mandátumok száma összesen 20 326. Ebből a számból 3 178 mandátum választott polgármesterekre vonatkozik, beleértve Budapest főpolgármesterét is. Azokban a településeken, ahol a lakosság száma 10 000 vagy kevesebb, 3 011 polgármesteri mandátum van, míg a 10 000 főnél nagyobb lakosságú településeken 166 polgármesteri mandátum található. Az önkormányzati képviselők teljes száma 16 735, és 413 mandátum van kijelölve a megyei közgyűlések és a fővárosi listák számára.

²¹ Lásd az Ideiglenes Jelentést – a Választási Rendszer fejezetet – IEOM a 2024-es Magyarországi Önkormányzati Választásokhoz, 2024, május 29.

²² Ezek a városok a következők: Békéscsaba, Debrecen, Dunaújváros, Eger, Érd, Győr, Hódmezővásárhely, Kaposvár, Kecskemét, Miskolc, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Pécs, Salgótarján, Sopron, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szolnok, Szombathely, Tatabánya, Veszprém, Zalaegerszeg. Baja és Esztergom 2022 óta.

Választási adminisztráció

A választásokat egy párhuzamos, többszintű struktúra adminisztrálja, amely az Országos, Területi és Helyi Választási Bizottságokból áll, amelyeket megfelelő párhuzamos választási irodák támogatnak.²³

Ezek a választási bizottságok autonóm szervezetként működnek, és csak a törvény előtt tartoznak elszámolással. A választási irodák mellett átfogó hatáskörrel rendelkeznek a választások tervezésére, megszervezésére és lebonyolítására a pártatlanság, a méltányosság és a törvényesség elveinek megfelelően.

A választások összetettsége ellenére a választási adminisztráció országos szinten, valamint a megfigyelt területi és helyi szinteken általában megfelelt a jogi követelményeknek és betartotta a határidőket. A választási naptárat, valamint az érdekeltek és a választópolgárok számára a vonatkozó információkat a nemzeti választási iroda által fenntartott weboldalon keresztül tették elérhetővé.

A három választás egyidejű lebonyolításának összetettségét a választási szervek szinte valamennyi képviselője különösen nagy kihívásként említette. Néhány beszélgetőpartner azonban elismerte, hogy a választások ugyanazon a napon történő összevonásának előnye a választási költségek csökkentése.

Az ENEMO megjegyzi, hogy a különböző típusú választások egyidejű lebonyolításának bonyolultsága ellenére a választási szervek munkája összességében átlátható, hatékony és professzionális volt.

Nemzeti Választási Bizottság (NVB) és Nemzeti Választási Iroda (NVI)

Az NVB egy állandó, független testület, amely választott és delegált tagokból áll, jelenleg 21 tagból áll.²⁴ Míg az állandóan kinevezett és a frakciókon alapuló delegált tagok hasonló szavazati joggal rendelkeznek, addig a később kinevezett, EP-listán szereplő tagok csak tanácskozási joggal rendelkeznek.²⁵

Az ENEMO megjegyzi, hogy az érdekelt felek általánosságban bíznak a választási bizottságok és hivatalok szakszerűségében és pártatlanságában minden szinten, bár néhány aggodalom is felmerült a választási bizottsági tagok kinevezési folyamatával kapcsolatban, amely a kormányzó többségi pártnak kedvezhet.

A 2022-es parlamenti választásokkal ellentétben, ahol a választások kiírása és a pártlisták nyilvántartásba vétele között a delegált tagok jelenléte hiányos volt, a jelenlegi struktúra biztosítja, hogy a parlamenti frakciókkal rendelkező pártok delegált tagjai két általános választás között folyamatosan bekerüljenek az NVB-be.²⁶ Pozitívum, hogy ez a változás a korábbi ENEMO-ajánlásokkal összhangban

²³ A választási folyamatban részt vevő választási bizottságok közé tartozott a Nemzeti Választási Bizottság/Nemzeti Választási Iroda, 20 területi választási bizottság 20 területi választási iroda mellett, 3 177 helyi választási bizottság, valamint 1 264 helyi választási iroda és 10 119 szavazatszámoló bizottság.

²⁴ Az NVB jelenlegi [összetétele](#) Az Országgyűlés hét tagot és három póttagot választ. Tizennégy tagot delegál minden olyan politikai párt, amelynek van parlamenti frakciója és/vagy olyan jelölőszervezetek, amelyek listát állítottak az EP-választásra, és nem rendelkeznek delegált tagokkal a parlamenti frakció részeként.

²⁵ A következő jelölőszervezetek, amelyek listát állítottak az EP-választásokhoz, delegáltak tagokat az NVB-be, akiknek konzultatív joguk van: Megoldás Mozgalom; Második Reformkor Párt; Tisztelet és Szabadság Párt; Magyar Kétfarkú Kutya Párt; Mindenki Magyarországa Mozgalom.

²⁶ Ez azt jelenti, hogy ezek a delegált tagok a választási ciklus során megszakítás nélkül megtartják az NVB-en belüli szerepüket és feladataikat.

lévő módosítások tárgyát képezte, amelyek hangsúlyozták a pártok közötti felügyelet fontosságát azáltal, hogy lehetővé teszik a politikai pártok delegált tagjainak részvételét a nemzeti választási bizottságban az átmeneti időszakban.

A választások 2024. március 12-i kiírása óta az NVB 31 ülést tartott és mintegy 364 határozatot fogadott el, többek között 11 EP-párt jelölőszervezet listájának nyilvántartásba vételéről, választási viták rendezéséről, a szavazólapok formájának jóváhagyásáról és a jelölőszervezetek megfigyelőinek nyilvántartásba vételéről az EP-választások külföldi missziói számára.

Az NVB üléseit²⁷ előre bejelentették, és a napirendeket előzetesen közzétették. Az ülések az arra jogosultak számára nyitva álltak, és a határozatokat nyilvánosan fogadták el. Az ülések során a témákat gyakran megvitatták, és minden tag kollegiális módon járt el. Az NVB, valamint a NVI határozatait azonnal közzétették a honlapjukon; az NVB üléseinek jegyzőkönyveit azonban jelentős késéssel tették közzé.²⁸

A NVI a törvény értelmében független és autonóm államigazgatási szerv, amely kizárólag a törvény alapján működik, biztosítva, hogy feladatait más szervektől elkülönítve és külső befolyástól mentesen lássa el.²⁹ Az ENEMO értékelése szerint a NVI betartotta a törvényes határidőket, és szakszerűen és hatékonyan kezelte a technikai adminisztratív és előkészítési szempontokat. A hivatal különböző feladatokat látott el, többek között a bizottságokat segítő választói tájékoztató kampányokat, valamint a területi és helyi, illetve a külföldi képviselőkkel való koordinációt.³⁰

A NVI a választási folyamatok javítása érdekében egy komplex nemzeti elektronikus rendszert fejlesztett ki, amely a választói regisztráció, az általános választási előkészítés, a választási napi adatok integrálása és az eredmények gyors továbbítása érdekében tartalmazott funkciókat. Az előkészítő szakasz során az ENEMO-t a NVI arról tájékoztatta, hogy a tesztelési szakasz, beleértve a választási napi események szimulációját, valamint az újonnan bevezetett protokollszkenneres tesztelési folyamatát, sikeres volt. Az adatoknak a szkennelési protokollokon keresztül történő átvitelét az egyes szavazóhelyiségekben a felelős bizottsági tagok által végzett kézi felügyelet követte.³¹

Területi Választási Bizottságok (TVB) és Területi Választási Irodák (TVI)

Húszt TVB és TVI volt felelős a választások lebonyolításáért, mint regionális választási szervek, a megyék és a főváros számának megfelelően. A TVB-k választott és delegált tagokból állnak.

²⁷ A választások 2024. március 12-i kiírása óta az NVB 30 ülést tartott és mintegy 350 határozatot fogadott el, köztük 11 EP-párt jelölőszervezet listájának nyilvántartásba vételét, választási viták rendezését, a szavazólapok formájának jóváhagyását és a jelölőszervezetek megfigyelőinek nyilvántartásba vételét az EP-választások külföldi missziói számára.

²⁸ 2024. június 6-án a legutóbb feltöltött jegyzőkönyvek 2024. május 9-én keltek.

²⁹ A NVI-t a köztársasági elnök által kinevezett elnök vezeti, akit a miniszterelnök javaslata alapján választ az Országgyűlésbe választható felsőfokú végzettségű magyar állampolgárok közül.

³⁰ A NVI választói értesítési és tájékoztatói kampányokat folytatott, választásokkal kapcsolatos plakátokat, televíziós közszolgálati hirdetéseket (TKH) készített és terjesztett, valamint honlapján online tájékoztatást nyújtott. A helyi választási tisztviselők meghívókat/információs kártyákat is osztottak a választóknak. Emellett a NVI útmutatót és TKH-t adott ki a helyi választási bizottsági tagok számára, és a szavazatszámoló bizottsági tagok személyes képzése mellett egy online képzési modult is bevezetett.

³¹ A választási szoftver kezdeti tesztelési szakaszában néhány HVI-nak problémái adódtak a jegyzőkönyv-szkennelési tevékenységgel kapcsolatban. A többség azonban zökkenőmentes tesztelésről számolt be. A tesztelés megismétlése problémamentesen zajlott, ami a HVI által időben nyújtott informatikai támogatásnak tulajdonítható.

A TVB három tagját és legalább két póttagját a fővárosi és megyei közgyűlés 2023 végén választotta meg. A választás időpontjának kitérését követően a megyei vagy fővárosi listával rendelkező jelölő szervezetek, valamint a fővárosi főpolgármester-jelöltek egy-egy további tagot delegálhattak a TVB-be.

A választásokat megelőző időszakban az alacsonyabb szintű TVB-k előkészítő tevékenységet folytattak.³² A NVI és a helyi közigazgatási szervek támogatták őket, hogy szükség szerint minden szükséges anyagot és felszerelést biztosítani tudjanak. Majdnem minden megfigyelt Területi Választási Bizottság (TEB) és Területi Választási Iroda (TEI) magas szintű átláthatóságot mutatott és nyitott volt a nemzetközi megfigyelők felé. A TEB-ek többsége felkészült volt június 10-re a Megyei Közgyűlés választásának, a Budapest-Főváros Közgyűlés választásának, valamint a Főpolgármester választás eredményeinek összesítésére és hitelesítésére az SZK jegyzőkönyvek alapján.

Helyi választási bizottságok (HVB) és helyi választási irodák (HVI)

A helyi szinten a választásokat 3,177 Helyi Választási Bizottság (HVB) és 1,264 megfelelő Helyi Választási Iroda (HVI) kezelte. Azokban a településekben, ahol egyetlen szavazókör volt, a HVB-ek legalább öt tagból álltak, míg a több szavazókörrel rendelkező helyeken a bizottságoknak legalább három tagja volt.

Az megfigyelt HVB-ek és HVI-ek közötti együttműködés szakmai és együttműködő jellegű volt. A legtöbb megfigyelt HVB/HVI nyitott volt az ENEMO megfigyelők felé, néhány kivétellel és információmegosztással kapcsolatos vonatkozással.

Minden szükséges anyaggal és támogatással rendelkeztek feladataik hatékony ellátásához. A könyvelők felelősek voltak a választási dokumentáció karbantartásáért és az eredmények HVI-ek felé történő jelentéséért. A választások előtti időszakban a megfigyelt HVI-ek folyamatos képzést tartottak a könyvelők számára.

A NVI a központosított online szolgáltatások bevezetésével jelentősen leegyszerűsítette a HVI-k munkáját, csökkentve a mobil szavazóurnák iránti kérelmek számát.

A Szavazószámlálási Bizottság (SZSZB) tagjaival kapcsolatban különböző megközelítések voltak a toborzásukra és képzésükre. Néhány Helyi Választási Iroda (HVI) arról számolt be, hogy tartalék SHB tagok hiányában voltak, amit az eljárás iránti érdeklődés hiánya okozott. A választásokat megelőző héten az HVI-k kiterjedt személyes képzést biztosítottak az SHB tagok számára, amit eskütételi ünnepségek követtek³³. Gyakran a megválasztott és a delegált tagok együtt vettek részt a képzéseken.³⁴ A missziót tájékoztatták arról, hogy az SHB tagok túlnyomó többsége tapasztalt volt, korábbi bizottsági tagok.

³² Többek között a Területi Választási Bizottságok (TVB) felelősségei közé tartozott a megyei közgyűlési listák és a fővárosi közgyűlési listák regisztrációja. A szavazókörzeti jegyzőkönyvek alapján a TVB állapítja meg a Megyei Közgyűlés választásának, a Budapest-Főváros Közgyűlés választásának, valamint a Főpolgármester választásának eredményeit.

³³ Egy elszigetelt esetben egy HVB a delegálási határidő lejártá előtt eskütételt és képzést tartott, annak ellenére, hogy a tervezett képzésre nem minden kijelölt testület delegált tagot. Ha a képzés után és a határidő lejártá előtt érkeztek új delegáltak, a HVB vezetője jelezte, hogy az eskütételt a polgármesteri hivatal újra megszervezi. A küldöttek számára a képzés nem volt kötelező, mivel hozzáférhettek a NVI online képzési részlegéhez, és az eskütételhez kérdéscsereket is tartottak, hogy a tisztázatlan kérdésekre választ kapjanak. Néhány HVB utasította a PSC tagjait, hogy végezzék el a NVI online képzését és tegyenek sikeres vizsgát.

³⁴ A képzések időtartama 1,5 órától 3 óráig terjedt. A képzést a Nemzeti Választási Iroda (NVI) által biztosított PowerPoint bemutatók követték, amelyeket a Helyi Választási Irodák (HVI) módosíthattak. A képzés során bemutatták az NVI által készített animációs videókat is.

Jelentették, hogy néhány párt és jelölt nehézségekbe ütközött olyan személyek toborzásában, akik hajlandók voltak párti küldötteként szolgálni a kockázatok és a díjazás hiánya miatt, ellentétben a kinevezett tagokkal.

Néhány régióban aggodalmak merültek fel amiatt, hogy az SHB-k állami szektorban dolgozókból (pl. orvosok, tanárok) álltak, akik a kormányzó párttól függő foglalkoztatásban álltak. Általános vélekedés volt azonban, hogy annak ellenére, hogy néhány SHB tag állami alkalmazott volt, ez nem eredményezett volna manipulációt a választási napon.

A szavazatszámoló bizottságok (SZSZB) tagjainak toborzása és képzése különböző megközelítésekkel történt. Néhány HVB arról számolt be, hogy kevés a tartalékos SZSZB-tag, amit a folyamatba való bekapcsolódás iránti érdeklődés hiányának tulajdonítottak. Jelentették, hogy a pártok és a jelöltek a félelem miatt nehezen találtak olyan személyeket, akik hajlandók voltak pártdelegáltaként dolgozni³⁵.

Egyes régiókban aggályok merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a SZSZB-k a közsféra dolgozóiból (pl. orvosok, tanárok) állnak, akik a kormánypárttól függhetnek. Általánosságban azonban úgy vélték, hogy annak ellenére, hogy a SZSZB egyes tagjai közalkalmazottak, ez nem fog manipulációkat eredményezni a választások napján.

A választópolgárok nyilvántartásba vétele

A választói regisztráció Magyarországon passzív és folyamatos.³⁶ A személyeket mentális alkalmatlanság miatt egyedi bírósági határozattal lehet megfosztani a választójogtól, ugyanígy a bűncselekmény miatt elítélt személyeket is. A missziót májusban arról tájékoztatták, hogy legalább 74 403 személyt vettek fel a nem szavazók névjegyzékébe, közülük 26 774 személyt bűncselekmény miatt, és 47 629 személyt mentális alkalmatlanság miatt zártak ki. Az ENEMO úgy értékeli, hogy mind az értelmi fogyatékoságon alapuló választójog-megvonás, mind a családi állapot alapján történő megkülönböztetés ellentétes a nemzetközi normákkal.³⁷

Az önkormányzati választásokon való szavazati jog gyakorlásához a választópolgárnak magyarországi lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel kellett rendelkeznie.³⁸ A törvény értelmében az önkormányzati választásokon a levélben történő szavazás nem volt megengedett. A választópolgároknak azonban lehetőségük volt arra, hogy legkésőbb május 31-ig kérvényezzék a távoli szavazást, és így a bejelentett lakcímükön szavazhassanak.

³⁵ Az [NVI](#) szerint minden jelölőszervezet és jelölt összesen 30 872 tagot delegált.

³⁶ Az önkormányzati választásokon a szavazati jog minden olyan állampolgárt megillet, aki a szavazás napján betöltötte a 18. életévét. A 16. életévüket betöltött házas állampolgárok is jogosultak szavazni.

³⁷ 2006. évi ENSZ egyezmény a fogyatékosággal élő személyek jogairól, 29. cikk; és 2013. évi CRPD Bizottság 4/2011. sz. közleménye, 29. bekezdés. 9.4.

³⁸ A választópolgárok személyazonosságukat érvényes személyi igazolvánnyal, útlevelel vagy vezetői engedéllyel, valamint lakcímküket és személyi azonosítójukat lakcímkártyával igazolva szavazhattak.

A központi választási nyilvántartást a NVI kezeli a Belügyminisztérium által a különböző nyilvántartásokból összeállított adatok felhasználásával.³⁹ A választópolgárok június 7-ig kérhették a választói névjegyzék módosítását. Az önkormányzati választásokon összesen 7 676 608 magyar állampolgár, 137 197 magyarországi lakcímmel rendelkező más uniós tagállam állampolgára és 35 928 tartós tartózkodási engedéllyel rendelkező menekült volt jogosult szavazni.⁴⁰ Az ENEMO általános értékelése szerint a NVI által kezelt központi választási névjegyzék a lakosság és az érdekelt felek bizalmát élvezi.

Az ENEMO ugyanakkor megjegyzi, hogy a 2019-es önkormányzati választásokhoz képest valamennyi településen csökkent a központi választói névjegyzékben szereplő választópolgárok száma⁴¹, ami a Belügyminisztérium szerint azzal magyarázható, hogy az elhunyt választópolgárokat törölték a névjegyzékből. Ez a választási határok 2023 decemberében történő újrarajzolásához vezetett, ami hatással volt egyes települések méretére, és így az adott települések választási rendszerére is.⁴² Az ENEMO úgy értékeli, hogy a választási határoknak a választói névjegyzék hat hónappal a választások előtt történő frissítésén alapuló újrarajzolása ellentétes a nemzetközi normákkal.⁴³

Az ENEMO megfigyelői a választók személyes adatainak kiszivárgásával kapcsolatos vádokról számoltak be, beleértve a választói adatok eladását jelölő szervezeteknek és jelölteknek, a választók elérésének céljából.⁴⁴ A misszió emellett hangot ad aggodalmának a választókra gyakorolt nyomásgyakorlásról szóló jelentésekkel⁴⁵, és egyes esetekben több, ugyanazon a címen jogellenesen regisztrált választópolgárral⁴⁶ kapcsolatban, beleértve az egyik budapesti kerületben⁴⁷, ami magában hordozza a választókra gyakorolt indokolatlan befolyásolás kockázatát.

Jelöltek nyilvántartásba vétele

Az önkormányzati választásokon való indulás joga minden választójoggal rendelkező állampolgárt megillet. Az önkormányzati választásokon való induláshoz a jelölő szervezeteknek be kellett jelentkezniük az NVB-be. Ezenkívül a jelölő szervezeteknek és a választásokon induló jelölteknek

³⁹ A központi választási névjegyzékkel kapcsolatos rendelkezéseket a 2013. évi XXXVI. törvény V. fejezete tartalmazza. Továbbá a 47. rész 96. §-a említi a központi választási névjegyzék adatainak folyamatos frissítését a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás, a választójoggal nem rendelkező polgárok nyilvántartása, a szavazóköri és választókerületi névjegyzék, valamint az úti okmányok nyilvántartása adataiban bekövetkezett változásoknak megfelelően.

⁴⁰ A [Központi Választási Nyilvántartás](#) szerint. Emellett az EP-választásokon 7 676 608 magyarországi lakcímmel rendelkező magyar állampolgár, 4 707 magyarországi lakcímmel szavazásra regisztrált más uniós tagállam állampolgára, valamint 127 226 levélben szavazásra jogosult választópolgár szerepelt a névjegyzékben.

⁴¹<https://www.portfolio.hu/en/economy/20240529/hungarian-municipal-elections-2024-number-of-eligible-voters-drops-sharply-688813>

⁴² [Az NVI](#) adatai szerint.

⁴³ A Velencei Bizottság választási ügyekben követendő helyes gyakorlatról szóló kódexének I.2.2.2.v. és vi. pontja azt ajánlja, hogy a képviselői helyeket legalább tízévente, lehetőleg választási időszakon kívül osszák újra. A többtagú választókerületek esetében a mandátumokat lehetőleg a választókerületi határok újradefiniálása nélkül kell újraosztani, amelyeknek lehetőség szerint meg kell egyezniük a közigazgatási határokkal.

⁴⁴ Budapestről, Pécsről és Szombathelyről jelentették.

⁴⁵ Debrecenből jelentették.

⁴⁶ Budapestről és Szegedről jelentették.

⁴⁷A misszió, a választás napján képes volt megerősíteni mintegy 800 szavazó regisztrációját, állítólag venezuelai menekültek, akik mindannyian ugyanahhoz a szavazóhelyiséghez voltak regisztrálva Budapest I. kerületében (lásd a Választási Nap szakaszt). Ezt az esetet a média is figyelemmel kísérte: [Népszava cikk](#).

ajánlóíveket (aláírásokat) kellett gyűjteniük. A szükséges aláírások száma a jelölés típusától és a település lakosságától függően változott.⁴⁸

Az ENEMO általánosságban úgy értékeli, hogy a választókerület-típusonként szükséges aláírások száma összhangban van a nemzetközi szabványokkal és a legjobb gyakorlatokkal, kivéve a 10 000 lakosnál kisebb települések polgármesterjelöltjeire vonatkozó követelményt, ahol a választópolgárok 3%-ától kellett aláírást gyűjteniük.⁴⁹

Az önkormányzati választásokon való induláshoz a törvényes határidőig 551 jelölőszervezet összesen 39 236 jelöltjét vették nyilvántartásba, és összesen 775 listát regisztráltak.

Az ENEMO úgy értékeli, hogy a jelöltek regisztrációs folyamata általában véve inkluzív és átlátható volt. Egyes ellenzéki pártok azonban nehezen tudtak elegendő aláírást gyűjteni a helyi közösségekben, vagy a jelöltlisták összeállítása során kihívásokkal szembesültek. A jelöltek elutasításának többsége az összegyűjtött érvényes aláírások elégtelen száma vagy a visszalépés melletti döntés miatt volt.

A jelöltek június 7-ig visszaléphetek a választási versenytől. A törvényes határidőig mintegy 450 jelölt lépett vissza, hunyt el, vagy vesztette el szavazati jogát. Figyelemre méltó, hogy a Fidesz budapesti főpolgármester-jelöltje 48 órával a választás napja előtt visszalépett, és közvetlenül utána arra biztatta szavazóit, hogy szavazzanak egy független jelöltre, ami felveti a választók további megtévesztésére tett kísérletek kérdését (lásd a Háttér című részt).

Az ENEMO megfigyelői emellett olyan esetekről is beszámoltak, amikor a helyi választási bizottság hivatalos megrovásban részesítette a Fidesz jelöltjeit, mert a regisztrációjukat követően azt állították, hogy független jelöltként indulnak, amit a bizottság a választók megtévesztésének minősített.

A missziót arról tájékoztatták, hogy az 3,178 polgármesteri választásból 859 településen csak egy jelölt indul a polgármesteri posztért, amit az ENEMO károsnak ítél a választás versenyképességére ezeken a településeken.

Választási kampány és kampányfinanszírozás

Választási kampány

A 2024-es önkormányzati választási kampány Magyarországon hivatalosan április 20-án kezdődött, azonban az 50 napos kampány időszakot meghaladó folyamatos kampányolás folyik az országban. A

⁴⁸ A polgármesterek esetében a 10 000 főnél kisebb településeken a jelölteknek a választópolgárok 3%-ának aláírását kellett összegyűjteniük. A 10.000 és 100.000 fő közötti lakosságú településeken és budapesti kerületekben a polgármesterjelölteknek 300 választópolgár aláírására volt szükségük. A 100 000 főnél nagyobb lélekszámú településeken és budapesti kerületekben a jelölteknek 500 választópolgár aláírására volt szükségük. A budapesti polgármesterjelölteknek 5000 választópolgár aláírását kellett összegyűjteniük. A 10.000 főnél kevesebb lakosú településeken a helyi tanácsok megválasztásához a jelölteknek a választópolgárok 1%-ának aláírását kellett benyújtaniuk. A 10.000 főnél nagyobb településeken, valamint a budapesti kerületekben a helyi tanácsok megválasztásához a jelölteknek szintén a választópolgárok 1%-ának aláírását kellett összegyűjteniük. A megyei közgyűlések esetében a lista benyújtásához a jelölő szervezeteknek a megye választópolgárainak legalább 0,5%-ától kellett aláírást gyűjteniük (a megyei jogú városok választópolgárainak kizárásával). A Fővárosi Közgyűlés esetében a pártok és egyesületek vagy egy budapesti főpolgármester-jelölt, vagy a főváros 23 kerületéből legalább három kerület polgármesterjelöltjének jelölésével nyújthattak be listát.

⁴⁹ [A Velencei Bizottság választási ügyekben követendő helyes gyakorlatról szóló kódexe, bek. 1.3., ii. pont:](#) "A törvény nem írhatja elő az érintett választókerület választópolgárai több mint 1%-ának aláírását".

kampánytevékenységet a törvény tágan határozza meg, ami teret enged a törvény egyenlőtlen alkalmazásnak.

A választásokon a Fidesz, a TISZA és a különböző ellenzéki koalíciók voltak a fő politikai erők. Az ENEMO megfigyelői aggodalmukat fejezik ki az állami forrásokkal való esetleges visszaélésekkel és etikátlan adatfelhasználással, például politikai üzenetek e-mailben történő küldésével kapcsolatban. A kormányzó Fidesz párt és megbízottjai dominálták az uszító, hamis információk terjesztését, az ilyen narratívákra fordított kiadások 98%-át e párthoz kötődő szereplők tették ki⁵⁰, és gyakran európai vezetőket és magyar ellenfeleket is célba vették a bújó retorikájukkal.

Az önkormányzati választások előtti hetekben a kampány jelentősen felerősödött⁵¹. A kampánytevékenységek számos területen láthatóbbá váltak, és a választók bevonása érdekében személyre szabott megközelítést alkalmaztak. A kormányzó politikai pártok különböző típusú rendezvényeket tartottak, köztük nagyszabású nyílt gyűléseket azokban a régiókban, ahol ellenzéki jelöltekkel álltak szemben, és exkluzívabb, gyakran buszokkal küldték a résztvevőket az ellenőrzött polgárok számára szervezett zárt ülésekre azokon a területeken, ahol hatalmon voltak, hogy elkerüljék a kritikus kérdéseket. A legjelentősebb kampánytémák közé tartoztak a helyi kérdések, az EU védelme és biztonsága, a menekültügy és a migráció, a mezőgazdaság és a jogállamiság. A hergelő hangnem és a negatív kampány továbbra is elterjedt volt a közösségi médiában és a nyilvános hirdetésekben, például plakátokon és óriásplakátokon.

Az ENEMO aggodalmakat fogalmaz meg a gyermekek politikai kampányában való részvétele miatt, mivel ez ellentétes a kiskorúak jogait és jólétét védő nemzetközi normákkal. A nemzetközi keretek, mint például az ENSZ gyermekjogi egyezménye⁵², kifejezetten tiltja a gyermekek politikai célú felhasználását. Ezen egyértelmű normák ellenére számos esetben a kampányrendezvényeken és a propagandában⁵³ gyerekek szerepeltek, ami etikai és jogi aggályokat vetett fel.⁵⁴ Ez a gyakorlat nemcsak a gyermekek semlegességét és jólétét veszélyezteti, hanem rossz fényt vet a politikai folyamat integritására is, rámutatva a nemzetközi normák és a kiskorúak alapvető jogainak figyelmen kívül hagyására. Az ilyen jellegű kizsákmányolás aláássa a kampány hitelességét, és megkérdőjelezi a politikai szereplők elkötelezettségét az alapvető etikai normák betartása iránt.

Az ENEMO megfigyelői számos esetben állapították meg, hogy az állami forrásokkal kampánycélokra visszaéltek. A helyi hatóságok akadályozták az ellenzéki jelölteket azzal, hogy megnehezítették a kampányhelyiségek engedélyeztetését, és nyomást gyakoroltak a közsféra alkalmazottaira, hogy a kormánypártot támogassák vagy a kormánypártra szavazzanak. Emellett a polgármesterek hivatalos rendezvényeket használtak fel politikai töltetű beszédek elmondására, ezzel elmosva a határokat a

⁵⁰ [A Political Capital](#) szerint, A Fidesz és megbízottjai az ellenséges dezinformációs narratívák fő terjesztői Magyarországon, ők felelősek az ilyen narratívák népszerűsítésére fordított 2,0 milliárd euró 98,6%-áért. A fennmaradó 1,4%-on az összes ellenzéki párt és pártos médiájuk osztozik.

⁵¹ A Fidesz és politikusai egyedül 2,0 milliárd eurót költöttek, 2,6-szor többet, mint a 14 ellenzéki párt együttvéve, összesen 764 558 eurót - derül ki a [Political Capital](#) adataiból.

⁵² [A gyermek jogairól szóló egyezmény](#).

⁵³ [A Nepszava](#) szerint minden harmadik nagyvárosi polgármesterjelölt a gyerekeket használja fel politikai üzeneteihez. Néhány esetet a [NVI](#) már a választási eljárásról szóló törvény megsértéseként [ismer el. Több civil szervezet is tiltakozott](#) a gyermekek kampánycélú felhasználása a [Békemenet](#) alkalmával történt.

⁵⁴ Például 2024. május 15-én, iskolaidőben a sukorói tagiskola diákjait szülői beleegyezés nélkül vitték el a Fiatalok Háza megnyitó ünnepségére. A rendezvényt, amelyen részt vettek a Fidesz-KNDP jelöltjei, köztük a polgármester és a megyei közgyűlés elnöke is, politikai kampányra használták fel, és ezzel megsértették a választási törvényeket, mivel a gyerekeket kampányeszközként használták. Az OVB az ügyet érdemben elbírálta, a rendezvény jellege és a gyermekek iskolaidőben történő bevonása alapján a jogsértést megerősítette, így a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvényben foglalt elveket fenntartotta.

ceremoniális feladatok és a kampány retorikája között. A jelöltek azzal vádolták a hivatalban lévő képviselőket, hogy monopolizálják a nyilvános hirdetési felületeket, kiemelten az állami források és a pártkampányok keveredését, függetlenül attól, hogy melyik párt van hatalmon. Ezek a gyakorlatok éles ellentétben állnak a koppenhágai dokumentum 5. cikkének (4) bekezdésében foglalt rendelkezésekkel, amelyek előírják az állam és a politikai pártok egyértelmű szétválasztását. Az ENEMO aggodalmát fejezi ki az állami forrásokkal való ilyen gyakori visszaélések miatt, amelyek veszélyeztetik a választási folyamat tisztességességét és integritását, egyenlőtlen pályát teremtenek bizonyos szervezetek javára, és aláássák a demokratikus elveket.

Az ENEMO megfigyelői azt is megjegyezték, hogy a különböző politikai felvonulásokat, valamint a rendhagyó és periférikus beiktatásokat olyan kampánystratégiákként használják, amelyek a közvélemény figyelmét a sürgető kérdésekről a kevésbé érdemi értékkel bíró ünnepélyes eseményekre terelik.

Ezek az események gyakran inkább a jelöltek számára szolgáltak platformként, hogy ismertséget szerezzenek, mintsem hogy a választók problémáival foglalkozzanak. Emellett az adatvezérelt kampányok és a mikrocélszások egyre inkább elterjedtek, amelyek etikai aggályokat vetnek fel a magánélet védelmével és a választói magatartás manipulálásával kapcsolatban. A kifinomult adatelemzés használata az üzenetek bizonyos választói szegmensekhez való igazítása érdekében tovább súlyosbította a választási folyamat egyensúlytalanságát, és előnyben részesítette azokat, akik nagyobb hozzáféréssel rendelkeznek az erőforrásokhoz és a technológiához. Az ENEMO értékelése szerint ez a tendencia aláásta a választási folyamat tisztességes verseny és esélyegyenlőség demokratikus elvét.

Kampányfinanszírozás

A kampányfinanszírozást Magyarországon általában a választási eljárásról szóló törvény és a kampányköltségek átláthatóságáról szóló, 2020-ban módosított törvény szabályozza, a felügyeletet pedig az Állami Számvevőszék és az Államkincstár látja el. Az ENEMO azonban úgy értékeli, hogy a döntéseik megfellebbezhetetlensége aláássa az elszámoltathatóság és a méltányosság elvét, miközben nem biztosítja a jogorvoslat lehetőségét. A parlamenti választásokkal ellentétben az önkormányzati választásokon nincsenek jogi korlátok a kampánykiadásokra, ami egyenlőtlen versenyfeltételeket teremt. Emellett a jelöltek és a pártok nem kapnak központi kampányfinanszírozást az önkormányzati választásokon, és a közpénzekhez csak a szavazók bizonyított támogatása révén lehet hozzájutni. A külföldi finanszírozás tilos, ami biztosítja a kampányfinanszírozás hazai forrását.

E rendeletek ellenére az ENEMO megjegyzi, hogy a pénzügyi átláthatóság nem megfelelő, mivel a pénzügyi jelentések közzétételére nincsenek szigorú határidők, és nem elég részletesek a valódi ellenőrzéshez, ami tovább korlátozza a választók tájékozódási lehetőségét. A legtöbb párt azt állítja, hogy kampányait tagdíjakból és mikroadományokból finanszírozza, de a túlzott finanszírozás megakadályozására irányuló intézkedések hiánya ellentétes a GRECO ajánlásával, ami jelentős hiányosságokat okoz a tisztességes és átlátható kampányfinanszírozás biztosításában.

A magyarországi önkormányzati választásokra vonatkozó kampányfinanszírozási szabályok szöges ellentétben állnak a Velencei Bizottság által meghatározott normákkal. A Bizottság előírja, hogy a politikai pártok kiadásait korlátozni kell az esélyegyenlőség biztosítása érdekében. Az ENEMO azonban kiemeli, hogy az önkormányzati választások kampánykiadásaira vonatkozóan nincsenek törvényi

korlátok, ami éles ellentétben áll a parlamenti választásokra vonatkozó szabályozott korlátokkal. Ez az égbekiáltó eltérés korlátlan költsékezést tesz lehetővé, ami súlyosan egyenlőtlen versenyfeltételeket eredményez, ami hátrányos helyzetbe hozza a kisebb pártokat és a független jelölteket, durván megsérti a szigorú vagy arányos egyenlőség elvét, és ezáltal aláássa a demokratikus folyamatot.

Az ENEMO aggodalmait veti fel az árnyékfinanszírozási gyakorlatok miatt, amelyek a kormány által szervezett nem kormányzati szervezetek (GONGO-k), állami vállalatok és be nem jelentett finanszírozási források felhasználásával valósulnak meg. Ezek a problémák különösen figyelemre méltóak a kormánypártok esetében, amelyek kampányfinanszírozását gyakran nemzeti szinten kezelik, amikor közvetlenül jelölteket állítanak. A GONGO-k bevétele megkönnyíti a kormánypártok kampányainak közvetett állami támogatását, elmosva a határokat az állami források és a politikai finanszírozás között. Ez nemcsak a kampányfinanszírozás átláthatóságát befolyásolja, hanem a választási folyamat tisztességességével és integritásával kapcsolatos kérdéseket is felvet.

2022-ben a Civil Összefogás Fórum (CÖF)⁵⁵ jelentős pénzügyi támogatást kapott kétes forrásokból, ami kérdéseket vet fel a finanszírozás átláthatóságával és feddhetetlenségével kapcsolatban.⁵⁶ Az elmúlt hónapokban a CÖF finanszírozásának vizsgálata fokozódott, és folyamatos megkérdőjelezhető pénzügyi gyakorlatokat tárt fel. 2024 áprilisában a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) vizsgálatot indított a CÖF⁵⁷ társasága ellen, pénzügyi visszaélések gyanúja miatt. Az aggodalmakat tovább erősítette, hogy 2024 májusában egy állami tulajdonú vállalat megpróbált eltitkolni egy, a CÖF-nek nyújtott támogatást. Emellett arról is beszámoltak, hogy a Fidesz pártalapítványa évente 60-70 millió forintot biztosít a CÖF-nek^{58,59}, megerősítve a szervezet és a kormánypárt közötti szoros kapcsolat megítélését. Ezek a leleplezések rávilágítanak a pénzügyi átláthatósággal kapcsolatos folyamatos problémákra, és arra utalnak, hogy a CÖF továbbra is részesül az államhoz kötődő és politikailag befolyásolt finanszírozási forrásokból.⁶⁰ Ráadásul a CÖF által nemrégiben szervezett Békemeneten több ezer Fidesz-támogató vett részt, ahol Orbán Viktor is beszédet mondott.⁶¹

2022-ben a Megafon⁶², egy kormánypárti kommunikációs platform, ami jelentős és átláthatatlan pénzügyi háttéré miatt számos kérdést vet fel.⁶³ A Megafon szembetűnő jelenléte a közösségi médiában, különösen a Facebookon, jelentős pénzügyi forrásainak és kiterjedt hálózatának tudható be. A pénzzel való befolyásolása a közbeszédnek és a közösségi médiaplatformok politikai célú manipulációja aggodalomra ad okot.⁶⁴ A közelmúltban napvilágot látott információk tovább fokozták a Megafon pénzügyi gyakorlatának vizsgálatát.⁶⁵ Ezek a megállapítások hangsúlyozzák a Megafon átláthatatlan és

⁵⁵ <https://civilosszefogas.hu/>

⁵⁶ Nevezetesen, a CÖF márciusban [70 millió forintot](#) kapott az állami tulajdonú Nemzeti Lottótól és [további 170 millió forint](#) támogatást, állítólag az állami cég reklámjainak megjelenítésére. Emellett a CÖF [3 millió forintot kapott](#) egy másik állami cégtől az "Európa jövője" témájú rendezvények szervezésére. Ezek az ügyletek arra utalnak, hogy az állami tulajdonú vállalatok pénzeszközöket juttatnak a CÖF-nek, ami aláássa a civil szervezetektől elvárt pártatlanságot, és aggodalomra ad okot a közpénzek politikai célú tevékenységekre való visszaélése miatt.

⁵⁷ <https://24.hu/belfold/2024/04/15/cof-kampany-nyomozas-nav-polt-peter/>

⁵⁸ <https://atlatszo.hu/kozpenz/2024/05/31/a-fidesz-partalapitvanya-evi-60-70-millio-forinttal-tamogatja-a-cof-ot/>

⁵⁹ A CÖF pénzügyei az évek során jelentősen növekedtek, a költségvetésük a 2019-es 143 millió forintról 2020-ra 159 millió forintra emelkedett, majd 2021-ben 557 millió forintra ugrott, 2022-ben pedig eléri a 637 millió forintot.

⁶⁰ A CÖF azt állítja, hogy a szervezet [soha nem vett részt a választásokon](#). Bár a CÖF soha nem állított jelöltet a választási versenyben, egyértelmű, hogy a szervezet tevékenysége politikai jellegű, és gyakran nyilvánvalóan a Fidesz mint párt, valamint annak jelöltjei mellett foglal állást.

⁶¹ <https://telex.hu/belfold/2024/06/01/bekemenet-nagykepzes>

⁶² <https://megafon.hu/>

⁶³ A Megafon Központ mindössze két hónappal a megalapítása után [56 millió forintos tőkeinjekciót](#) kapott nem nyilvános forrásból. Ez a hirtelen beáramló pénzügy megkérdőjelezte a finanszírozás átláthatóságát és jogszerűségét.

⁶⁴ https://politicalcapital.hu/hirek.php?article_read=1&article_id=3338

⁶⁵ 2024 áprilisában olyan hírek láttak napvilágot, amelyek arról szóltak, hogy a Megafon több tízmillió forintot költött olyan politikai személyiségeket támadó kampányokra, mint például Magyar Péter, rávilágítva a platform agresszív és jól finanszírozott politikai stratégiáira.

etikátlan pénzügyi műveleteit, ami tovább fokozza a pénznek a politikai kommunikációra gyakorolt indokolatlan befolyásával és a finanszírozási források átláthatóságának hiányával kapcsolatos aggodalmakat.⁶⁶

2022-ben aggályok merültek fel a Városi Civil Alap (Városi Civil Alap) pénzügyi gyakorlatával, különösen azzal kapcsolatban, hogy közpénzeket használt fel politikai tevékenységekre.⁶⁷ A jelentések szerint ennek az állami civil szervezetnek a támogatásait választási mozgósításra használták fel, ami kérdéseket vetett fel ezen alapok feddhetetlenségével kapcsolatban.⁶⁸ A közelmúltban lefolytatott vizsgálatok még inkább feltárták a Városi Polgári Alap problémás pénzügyi ügyleteit.⁶⁹ 2024 májusában arról számoltak be, hogy az állami pénzek három különböző forrásából⁷⁰ a Fidesz jelöltjeit támogató civil szervezetekhez irányultak, ami az állami forrásokkal való általános visszaélést mutatja. Ezek a civil szervezetek, amelyekben gyakran a kormánypárthoz közvetlenül kötődő személyek, köztük korábbi vállalati vezetők dolgoztak, fontos szerepet játszottak a helyi kampányban. A Városi Polgári Alap és a kormánypárti szervezetek közötti folyamatos pénzügyi összefonódás rávilágít az etikai normák súlyos megsértésére, és tovább rongja az emberek bizalmát a civil finanszírozási mechanizmusok pártatlanságában.

A dokumentációból az is kiderül, hogy a Pro Civitate 2022. májusi bejegyzésétől kezdve kifejezetten azt a célt jelölte meg, hogy helyi szinten a FIDESZ-KDNP működését támogassa. Figyelemre méltó, hogy ez a kijelentés a 2024. májusi regisztrációs dokumentumból kimaradt, ami arra utal, hogy szándékosan próbálták elfedni a szervezet politikai kapcsolatait. Ezek a kapcsolatok a civil szervezetek és a kormánypárt közötti problémás összefonódásra utalnak, ami aláássa az ilyen szervezetek semlegességét és függetlenségét.

Média

A magyar médiapiac aránytalanul megoszlik a kormánypárti⁷¹, a független és a szürke zónás médiumok között, a kormánypárti médiumok részesedése 80%-ban a KESMA Alapítvány⁷² által vezetett kormánypárti médiumoké. Az ENEMO beszélgetőpartnerei szerint a kormánypárti média jelentős előnyt élvez a Fidesz-KDNP lojálisok (magánszemélyek és szervezetek) jelentős befektetéseinek köszönhetően. Ez súlyosbítja a független média versenyhátrányát, amelyet nem politikai pártok vagy oligarchák finanszíroznak, hanem főként olvasói hozzájárulásokból, YouTube-bevételekből,

⁶⁶ [Political Capital](#) szerint a Megafon és a Civil Összefogás Fórum 2,3 millió eurót fektetett be a Fidesz 2024-es kampányába. Ezzel szemben az ellenzéki megbízottak összesen 74 530 eurót költöttek.

⁶⁷ A VCA a [Bethlen Gábor Alap](#) keretében működik, amely egy különálló állami alap, amelynek célja a magyar kormány nemzetpolitikai stratégiájához kapcsolódó célok megvalósításának elősegítése.

⁶⁸ A Városi Polgári Alapot bírálták, amiért közpénzeket juttatott olyan kormánypárti nem kormányzati szervezeteknek, amelyek aktívan részt vettek [politikai kampányokban és jelöltek támogatásában](#), kihasználva a jogi kiskapukat, hogy forrásokat juttassanak pártpolitikai tevékenységekre. Ez a gyakorlat nemcsak a közpénzeket veszélyeztette, hanem egy olyan rendszerszintű problémára is rávilágított, ahol a közpénzeket politikai célokra használták fel, aláásva ezzel a demokratikus folyamatot és a tisztességes versenyt.

⁶⁹ 2024 januárjában kiderült, hogy a Fidesz ifjúsági szárnya, a Fidelitas által vezetett szervezetek uralták a Városi Polgári Alap pályázatát, ami arra utal, hogy a fiatal szavazók befolyásolására irányuló [célzott stratégiát folytatnak](#) az állami források felhasználásával. Ráadásul kiderült, hogy a kormánypárthoz közel álló civil szervezetek állami pénzből kampányoltak a Fidesz mellett, folytatva a közpénzek politikai haszonszerzésre való felhasználásának trendjét.

⁷⁰ <https://atlatszo.hu/orszagszerte/2024/05/10/harom-forrasbol-is-folyik-a-kozpenz-a-fideszes-jelolteknek-kampanyolo-civileknek/>

⁷¹ Az ENEMO beszélgetőpartnerei arról tájékoztatták a missziót, hogy a kormánypárti médiát központilag irányítják, és nincsenek önálló szerkesztőségek, amelyeken keresztül azonos vagy hasonló narratívákat terjesztenek.

⁷² A Merteck kutatása elérhető a következő címen: Mérték (mertek.eu): Fidesz-barát média dominál mindenütt - Mérték.

könyvkiadásból, reklámokból és kis százalékban támogatásokból. A kormánypárt és a kormánypárti média gyakran becsmérően "dollárbaloldálnak"⁷³ nevezi ezeket a független médiumokat, azzal vádolva őket, hogy Soros György finanszírozza őket, hogy külföldi érdekeket szolgáljanak.

A magyar médiával foglalkozó civil szervezetek és független hírügynökségek aggodalmukat fejezték ki⁷⁴ az új nemzeti szuverenitásvédelmi törvény kapcsán, amely a független médiát külföldi finanszírozási forrásai miatt "nemzeti fenyegetésnek" bélyegzi, és mint ilyet, be kell zárni.

Az ENEMO aggodalmát fejezi ki a magyar média belső pluralizmusának alacsony szintje és a média nyilvánvaló politikai polarizálódása miatt.

Nemzeti és helyi szintű média

Az MTVA május 30-án nyilvános vitát rendezett 11 pártlista képviselői között.⁷⁵ Ez volt az első nyilvános vita, amelyet 2006 óta közszolgálati műsorszolgáltató közvetített.

Bár az Európai Parlament megbízásából készült 2024. tavaszi Eurobarométer-felmérés (⁷⁶) eredményei szerint az európaiak számára a négy legfontosabb téma a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem (33), a közegészségügy (32), a gazdaság támogatása és új munkahelyek teremtése (31), valamint az EU védelme és biztonsága (31), a nyilvános vita négy témára korlátozódott: az Európai Unió védelme és biztonsága; migráció/menekültügy; mezőgazdaság és/vagy demokrácia és jogállamiság (az utóbbi kettő közül lehetett választani).⁷⁷ Az ENEMO aggályosnak értékeli, hogy a vita választott témái nem feleltek meg teljes mértékben az Eurobarometer felmérésében felvázolt prioritásoknak, ami megkérdőjelezi a közszolgálati műsorszolgáltató pártatlanságát és függetlenségét.

A Fidesz-párti politikai szereplők a kormánypárti médiát használták fel arra, hogy a nyilvánosságban előnyre tegyenek szert politikai ellenfeikkel szemben. Az ENEMO beszélgetőpartnerei szerint a független újságírók számos esetben nem kaptak meghívást a kormánykoalíciók vagy a kormány által szervezett rendezvényekre, ami akadályozta őket abban, hogy a nyilvánosságot időben tájékoztassák. A misszió azonban megfigyelt olyan eseteket, például Szombathelyen, ahol Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter a Fidesz polgármesterjelöltjét támogató rendezvényen vett részt. Az ilyen eseményeken először a független médiumnak számító és a Fidesz-szel szembeni kritikus szerkesztői álláspontjáról ismert nyugat.hu online portálnak engedélyezték, hogy részt vegyen a gyűlésen és tudósítson róla. ⁷⁸Mindazonáltal az ENEMO a kampány során mind országos, mind helyi szinten jelentős diszkriminációt tapasztalt a független médiával szemben a Fideszhez kötődő politikai szereplők és a kormány részéről.

⁷³ <https://www.origo.hu/itthon/2023/04/magyar-nemzet-kulfoldi-forrasoktol-fugg-a-dollarmedia>

⁷⁴ Több magyar civil szervezet elítélte a jogszabályt, tíz független hírügynökség pedig nyílt levelet írt alá, amelyben elítélték azt, és azzal vádolták a magyar kormányt, hogy igazságtalanul "külföldi érdekeket szolgálónak" bélyegzi őket (Telex: A "Szuverenitásvédelmi Hatóság" káros és jogállamiság-ellenes, mégsem félemlíti meg a független médiát).

⁷⁵ Közel 20 év óta először rendez választási vitát a magyar állami televízió - Euractiv.

⁷⁶ Az Eurobarométer a következő linken érhető el: EP 2024 tavaszi felmérés: Eurobarométer felmérés (europa.eu): Használja szavazatát - Visszaszámlálás az európai választásokig - 2024 április - - Eurobarométer felmérés (europa.eu).

⁷⁷ Az MTVA vezérigazgatója által a vita résztvevőinek küldött meghívólevél az Európai Unió védelmével és biztonságával, a migrációval/menekültüggyel, a mezőgazdasággal és/vagy a demokráciával és a jogállamisággal kapcsolatos témákról tartalmazott információkat (az utóbbi kettő közül lehetett választani).

⁷⁸ "Aki nem akar atomháborút, az a Fidesz szombathelyi önkormányzati jelöltjeire szavaz" (nyugat.hu).

Az ENEMO továbbá úgy értékeli, hogy a választási kampány során az önkormányzati választásokon indulók nem élveztek egyenlő hozzáférést a média képviseletéhez. A politikai nyomás mind az országos, mind a helyi médiában nyilvánvaló volt, különösen azokban az önkormányzatokban, ahol a kormánypárt politikai hatalommal rendelkezik. A helyi média szerint a vidéki területeken a médiumok többsége közvetlenül vagy közvetve a polgármesterek ellenőrzése alatt áll, és teljes mértékben az önkormányzati szerződésektől függ. A Fideszhez kötődő médiumok általában a kormánypártnak és a vele kapcsolatban álló pártoknak kedveznek, és több tudósítást és pozitív ábrázolást biztosítanak számukra. .⁷⁹

A médiatudósítások elfogultságát az is bizonyította, hogy több kormánypárti médium is aktívan részt vett a Fidesz kampányában. A missziót például tájékoztatták a Tolnai Népiújság című helyi lapról, amelyet az ötezer főnél kisebb településeken országszerte minden háztartásba eljuttattak. A beszélgetőpartnerek kifejtették, hogy ez az újság⁸⁰ a Fidesz kampányának része, hiszen szinte minden tartalma a Fidesz támogatását szolgálja.

Az ENEMO aggodalmát fejezi ki a médiában megjelenő oroszbarát narratívák és EU-ellenes érzelmek miatt. A választásokkal kapcsolatos témák mellett a kormánypárti médiában burkoltan megjelenő narratívák a Fidesz vádjaira utaltak, miszerint az EU és az USA arra kényszeríti Magyarországot, hogy részt vegyen a háborúban⁸¹, miközben az Orbán-kormány inkább békét akar. Május 21-én Menczer Tamás, a Fidesz kommunikációs igazgatója nyilvánosan beszólt Joe Biden amerikai elnöknek és David Pressman amerikai nagykövetnek, hogy ők a háború folytatását akarják.⁸² A kormánypárti média által használt retorika szisztematikusan a polgárok érzelmeire való apellálásra lett kiválasztva, "békepárti szavazóknak" nevezve őket, és a Fidesz győzelmét "békepárti győzelemnek" titulálva. A hagyományos és elektronikus médiában terjesztett narratívák nagy részét a Facebookon is terjesztették.

A választási kampány során a médiumok mind országos, mind helyi szinten nem jelentettek kibertámadást az ENEMO-misszióknak. A ENEMO azonban jelentős aggodalmának ad hangot a 444.hu és a Telex független médiumok elleni DDos-támadások miatt, amelyek a választási-napon történtek. Nevezetesen, [a 444.hu](https://www.444.hu) online portál a Facebook-oldalán jelentette be, hogy weboldalukat szombat este óta időszakos DDos-támadások érik⁸³, amelyek időnként elérhetlenné tették az oldalt, és megakadályozták, hogy új tartalmakat tegyenek közzé.

⁷⁹ A missziót például arról tájékoztatták, hogy egy balassagyarmati helyi médium nyilvánvalóan a hivatalban lévő fideszes polgármester mellett kampányolt. Az ellenzéki jelölt (egy helyi szervezetten keresztül regisztrált) érdeklődött a televíziós vita iránt, de a helyi televízió elutasította." Egy másik példa a versenyzők médiában való egyenlőtlen képviseletére Szentendrén mutatott további példát, ahol az egyik helyi televíziós csatorna nem akart meghívni egy bizonyos jelöltet a vitára, hanem csak a hivatalban lévő polgármestert és a Fidesz jelöltjét. A Facebookon megjelenő lakossági elégedetlenség azonban arra kényszerítette a médiumot, hogy ezt a harmadik résztvevőt is meghívja a vitára.

⁸⁰ Van egy online változat is: [Tolnai Népiújság \(tolnai nepujasg.hu\)](https://www.tolnai-nepujasg.hu).

⁸¹ <https://dailynewshungary.com/orbans-party-joe-biden-and-his-man-in-budapest-want-to-squeeze-hungary-into-the-war/>.

⁸² Emellett Menczer nyíltan kiállt Donald Trump volt amerikai elnök mellett, kiemelve, hogy ő képes lenne békét teremteni, és hogy a háború talán nem történt volna meg, ha Trump akkoriban elnök lett volna. Elérhető a linken: [Orbán pártja: Joe Biden és budapesti embere be akarja szorítani Magyarországot a háborúba - Daily News Hungary](https://www.dailynewshungary.com/orbans-party-joe-biden-and-his-man-in-budapest-want-to-squeeze-hungary-into-the-war/). Szintén a Fidesz egyik támogatója a június 1-jén tartott Békemeneten nyíltan támogatásáról biztosította Donald Trumpot a novemberben tartandó amerikai választásokon. Elérhető: <https://www.voanews.com/a/hungary-s-orb%C3%A1n-stages-peace-march-ahead-of-eu-elections-/7638999.html>.

⁸³ <https://www.facebook.com/444.hu/posts/pfbid0dTU16LzkSzwsTv6HDeESAQJLcpR5DjCFboKVuiJo2gvdeF2SHq6jbtDzXoJfBcSl?rddid=ueEIFtK6XYERVbjf>

Közösségi média⁸⁴

A közösségi média, különösen a Facebook, a választási versenyzők politikai stratégiájának kulcsfontosságú eleme volt ezeken a választásokon. A politikai szereplők a Facebookot arra használták, hogy kommunikáljanak választóikkal, információkat osszanak meg tevékenységükről és nyilvános diskurzust folytassanak. A média is jelentős információforrásként támaszkodott a⁸⁵ Facebookra, mivel a politikai szereplők gyakran használták a Facebook-bejegyzéseket vitákra és egymás elleni támadásokra.

A kampányidőszakban a 11 politikai párt közül a Fidesz tűnt ki a legaktívabbnak a Facebookon 695 poszttal⁸⁶. A Fidesz után a Megoldás Mozgalom (291 poszt) és a Mindenki Magyarországa Néppárt (284 poszt) volt a következő legaktívabb. A többi pártnak ugyanebben az időszakban 200-nál kevesebb posztja volt. A TISZA párt azonban kitűnt a legmagasabb, 7,51%-os átlagos interakciós aránnyal, jelentősen megelőzve ezzel a többi pártot, mint például a Mi Hazánk, a Megoldás Mozgalom és a Jobbik, amelyek alacsonyabb interakciós arányt mutattak, ami a követők kisebb elkötelezettségére utal. Az ENEMO nem figyelte meg a TISZA párt Facebook-hirdetésekre fordított kiadásait a vizsgált időszakban. Június 7-én azonban a Meta Ad Library bizonyítékot mutatott arra, hogy a párt megpróbált szponzorálni egy videót⁸⁷ június 7-8. közötti időszakra, amelyben Magyar Péter a választókhoz szól. A Meta⁸⁸ eltávolította a videót, arra hivatkozva, hogy az sérti a társadalmi kérdésekkel, választásokkal vagy politikával kapcsolatos hirdetésekre vonatkozó szabályait⁸⁹. Emellett fontos megjegyezni, hogy Magyar Péter más stratégiát alkalmazott az online kommunikációban, mivel nem fektetett be Facebook-hirdetésekre. Ehelyett Magyar Péter a⁹⁰ Discord csatornát használta a támogatók toborzására, arra ösztönözve őket, hogy nézzék élő videóit, osszák meg Facebook-bejegyzéseit, kommentálják az ő és más szereplők bejegyzéseit, és osszanak meg minden releváns, választással kapcsolatos információt. A Fidesz stratégiaiul hatalmas pénzügyi forrásokat különített el a Facebook uralására. A Lakmusz⁹¹ jelentése szerint a Fidesz Facebook-hirdetésekre fordított kiadásai 2024 elejétől kezdve elérték a 279.185.539,48 forintot⁹². A Fidesz mellett a párthoz kötődő különböző magánszemélyek és szervezetek, mint például a Megafon influencerek, a Civil Összefogás Fórum (CÖF), valamint olyan médiumok, mint az ORIGÓ és a Magyar Nemzet, kiemelkedő szerepet játszottak a pénzosztásban.

⁸⁴ Az ENEMO a jelentési időszakban korlátozott mértékű közösségi médiafigyelést végzett a Crowd Tangle platform segítségével, hogy figyelemmel kísérje a szereplők Facebook-tevékenységét, valamint hogy azonosítsa az összehangolt, nem hiteles viselkedés, a gyűlöletbeszéd és a káros online magatartás egyéb formáinak lehetséges jeleit. Magyar Péter azonban a közösségi médiakampánya céljaira a személyes Facebook-fiókját használja, ami miatt az ENEMO nem tudta a Crowd Tangle platformon keresztül nyomon követni a fiókját.

⁸⁵ A politikai szereplők gyakran használják a Facebookot egymásnak címzett nyílt levelek közzétételére, amelyeket a média később átvész, és saját sajtóközleményeikhez használnak fel.

⁸⁶ Az ENEMO Crowd Tangle monitoringjából az április 20. - április 2024. június 5-ig tartó időszakra.

⁸⁷ <https://fb.watch/szVjlaDqHd/>

⁸⁸ https://www.facebook.com/ads/library/?active_status=all&ad_type=all&country=ALL&view_all_page_id=307317902468615&search_type=page&media_type=all

⁸⁹ A hirdetés az előírt nyilatkozat nélkül jelent meg:

https://www.facebook.com/ads/library/?active_status=all&ad_type=all&country=ALL&view_all_page_id=307317902468615&search_type=page&media_type=all.

⁹⁰ [Discord](#) - Magyar Péter discord csatornájának nevében a "Talpra, Magyar!" szavak szerepelnek, utalva Petőfi Sándor 1848-ban írt Nemzeti dal című magyar nemzeti költeményének egyik híres mondatára. A "Kelj fel, magyar!" fordításban az 1848-as magyar forradalom idején a Habsburg-monarchia ellen kiáltott csatakiáltás volt. A mondat a cselekvésre és a nemzeti egységre való felhívást szimbolizálja, arra buzdítva a magyarokat, hogy álljanak ki jogaikért és identitásukért. Ma a hazaszeretet és a kihívásokra adott proaktív válaszok ösztönzésére használják. A Discord csoportban a "Talpra, Magyarok!" aktív részvételre ösztönöz, a nemzeti egységet hangsúlyozza, és történelmi jelentőségre hivatkozik, így a csoportot a polgári aktivizmus és a nemzeti büszkeség hagyományaihoz igazítja.

⁹¹ [VÁLASZTÁSOK 2024 - Litmus \(lakmusz.hu\)](#).

⁹² Kb. 714.156,61 EUR.

Emellett a vizsgált időszakban az ENEMO megfigyelte, hogy a TV2⁹³ fizetett Facebook-hirdetésekkel támogatta a Fidesz kampányát.

A Facebook-bejegyzések kvalitatív elemzését tekintve az informatív politikai tartalmak mellett sok bejegyzés Magyarországnak az orosz-ukrán háborúban való esetleges részvételére összpontosított. A Fidesz posztjain keresztül gyakran vádolta az EU-t és az Egyesült Államokat a háború támogatásával, célja Brüsszel és politikájának lejáratása volt. Ezzel szemben a Megafon, a Fidesz legfőbb megbízottja, a Megafon influencerei becsmérlő nyelvezetet, szarkazmust és gúnyt alkalmaztak, hogy aláássák Magyar Péter hitelességét⁹⁵. Ilyen retorika nem volt megfigyelhető a Fidesz hivatalos Facebook-fiókján, ami azt jelzi, hogy a párt valószínűleg inkább a hivatalos kommunikációjában a hivatalosabb és kevésbé uszító hangnemet részesítette előnyben.

Az ENEMO jelentős aggodalmának ad hangot a közösségi média jogi szabályozásának hiánya miatt, mivel a jogszabályi hiányosságok lehetővé teszik a politikai pártok és a hozzájuk kapcsolódó szervezetek számára, hogy széles körű és korlátlan közösségi médiakampányokat folytassanak. A szabályozási felügyelet hiánya megnyitja az utat a lehetséges visszaélések, a lázító narratívák, a félretájékoztatás és a kiegyensúlyozatlan kampányolás előtt, amelyek elszámoltathatóság nélkül jelentősen befolyásolhatják a közvéleményt és a választási eredményeket.

A nemek képviselete

A magyar Országgyűlés a nemek képviselete tekintetében az egyik legrosszabb az EU-ban. Jelenleg a 199 nemzetgyűlési képviselőből mindössze 28 nő (14,07%). A nők valamivel jobban képviseltetik magukat a helyi közigazgatásban, különösen a budapesti kerületben, ahol a helyi politikusok mintegy 25%-a nő. Különösen figyelemre méltó Budapest XX. kerülete, ahol a helyi politikusok 47%-át teszik ki a nők. Országosan az önkormányzatok 20%-át női polgármesterek vezetik, és a nagyobb megyei közgyűlésekben a nők a helyek 18%-át foglalják el.⁹⁶

Az ENEMO úgy értékeli, hogy a nők képviselete a magyar politikában továbbra is aggasztóan alacsony, ami a nők részvételének fokozását szolgáló elégtelen jogi keretnek tudható be. A nők politikai képviseletének növelését célzó jogi kvóták bevezetésére irányuló számos kezdeményezés többször is kudarcot vallott a politikai akarat hiánya miatt.⁹⁷

⁹³ A TV2 Tények Extra című műsora olyan videókat terjesztett a Facebookon, amelyek szorosan illeszkednek a Fidesz választási kampányának tematikus elemeihez, konkrétan a háború és béke kettősségére vonatkozóan, amit a következő mondatban foglaltak össze: "Háború vagy béke? Ön dönt!". A 444.hu# online hírportál arról számolt be, hogy hat ilyen videót azonosítottak. Az ENEMO azonban négy Tények Extra videót azonosított a Meta Ad Library#-ben "Háború vagy béke? Ön dönt!" címmel. Június 6-án ezek közül három videó aktív, míg egy ugyanezen időpont óta inaktív. Valamennyi videó elérhető volt a Fact Extra Facebook-oldalán is.

⁹⁴ [A tv2 hírműsora Facebook-hirdetésekből tolja a Fidesz kampányát \(444.hu\).](#)

⁹⁵ A Megafon influencerek olyan kifejezéseket használtak, mint a "Psycho Peti", gyakran egy bohóc emoji kíséretében.

⁹⁶ [Magyarországon a politika főként a férfiak játéka \(rferl.org\).](#)

⁹⁷ Emellett a magyar parlament még nem fogadta el a nők elleni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzését és leküzdését célzó Isztambuli Egyezményt, mivel a nemek társadalmi konstrukcióként való meghatározása összeegyeztethetetlen a magyar értékrenddel. Bővebben a linken olvashat: Index - Magyarul - A magyar parlament elutasítja az Isztambuli Egyezmény ratifikálását a menekültügyi rendelkezések és a nemek közé sorolása miatt

A kampányidőszak egyik jelentős eseménye volt Szentkirályi Alexandra⁹⁸ június 7-i visszalépése a budapesti főpolgármester-jelöltségtől, ahol Vitézy Dávidot támogatta. Döntését a Századvég pénteken közzétett tanulmánya követte, amely szerint Vitézy potenciálisan legyőzheti a jelenlegi főpolgármestert, Karácsony Gergelyt, ha Szentkirályi visszalép, és a kormánypárti támogatói Vitézy mögé állnak.⁹⁹

Az ENEMO nem tapasztalt a politikai szereplők által a női jelöltek ellen irányuló szexizmusra vagy gyűlöletbeszédre utaló jeleket. Az ENEMO azonban megjegyzi, hogy egyes női jelöltek szükségét érezték annak, hogy kiemeljék anyai szerepüket, hogy a "hagyományos családi értékekre" apelláljanak.¹⁰⁰

Az NVB-ben mindössze három női biztos volt.

Nemzeti kisebbségek

Az Alaptörvény szentesítette a Magyarországon élő nemzeti kisebbségek jogait. A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 13 hivatalosan elismert nemzeti kisebbséget sorol fel¹⁰¹ Magyarországon, és tovább szabályozza jogukat, beleértve a nemzeti kisebbségi önkormányzatok megválasztását és hatáskörét. Magyarország részese a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménynek.¹⁰²

A nemzeti kisebbségek jelöltjei minden indulhattak a kisebbségi önkormányzati választásokon, és a helyi választásokon nemzeti kisebbségi listát állíthattak. A választásokon induló nemzeti kisebbségek számára a regisztrációs eljárás általában inkluzív volt.¹⁰³ A kisebbségi választásokra a NVI 109 nemzeti kisebbségi jelölő szervezetet vett nyilvántartásba, és 11 szervezet nyilvántartásba vételét utasította el.¹⁰⁴ A helyi szintű választásokon 126 nemzeti kisebbségi lista indult. A Szlovén nemzeti kisebbség nem indított listát a kisebbségi választásokon.

Összesen 328 019 nemzeti kisebbséghez tartozó választópolgár¹⁰⁵ volt jogosult szavazni a kisebbségi választásokon.¹⁰⁶ A misszió megfigyelte, hogy számos településen nem volt Roma nemzeti kisebbségi lista, mivel az aláírásgyűjtés során hiba történt, és az aláírók nem kisebbségi választópolgárként szerepeltek a választói névjegyzékben. Az ENEMO beszélgetőpartnerei szerint a Romák választási folyamatban való korlátozott részvételének egyik oka a diszkriminációtól való félelemnek és a nem regisztrált személyek elérésének nehézségeire visszavezethető alacsony regisztrációs arány is.

⁹⁸ Az ENEMO számos tárgyalópartnere elismerte, hogy ez az eredmény lehetséges forgatókönyv (lásd a Háttérfejezetet).

⁹⁹ [Telex: Szentkirályi Alexandra visszalép a budapesti főpolgármester-jelöltségtől, Vitézy Dávidot támogatja.](#)

¹⁰⁰ A nagyon kevés női polgármesterjelölt pilisvörösvári (Pest megyei) polgármesteri vitáján az egyik jelölt hangsúlyozta, hogy anyja és feleség, aki budapesti munkahelyét otthagyta, hogy gyermekeit Pilisvörösváron nevelje.

¹⁰¹ Örmény, Bolgár, Horvát, Német, Görög, Lengyel, Roma, Román, Román, Ruszin, Szerb, Szlovák, Szlovén és Ukrán.

¹⁰² Keretegyezmény a nemzeti kisebbségek védelméről, 1995. február, <https://rm.coe.int/16800c10cf>.

¹⁰³ Az NVB jóváhagyását követően azonban a NVI csak 11 nemzeti kisebbségi nyelven állított elő szavazólapokat, amelyek a Roma és az Örmény nyelvek kivételével valamennyi nemzeti kisebbségre kiterjedtek.

¹⁰⁴ <https://vtr.valasztas.hu/onk2024/valasztopolgaroknak/jelolo-szervezetek/?tab=organizations>.

¹⁰⁵ A kisebbségi választásokon a nemzeti kisebbségekhez tartozó választópolgárok a következő számban jogosultak szavazni: Bolgár: 1382, Görög: 3052, Horvát: 11260, Lengyel: 3349, Német: 54 085, Örmény: 2994, Roma: 222 349, Román: 7697, Ruszin: 4234, Szerb: 2509, Szlovák: 12 100, Szlovén: 844, Ukrán: 2164.

¹⁰⁶ Az NVI honlapja információkat tartalmaz arról, hogy a nemzeti kisebbségek hogyan vehetnek részt a jelöltállítási folyamatban, valamint videoanyagot a kisebbségi választásokon való részvételről, de a tartalom nem szerepel a nemzeti kisebbségek nyelvén.

A civil társadalmi szervezetek, mint például az 1 Magyarország Kezdeményezés¹⁰⁷, döntő szerepet játszanak a marginalizált csoportok, különösen a Roma közösség érdekeinek képviselésében. Az ENEMO több beszélgetőpartnerre szerint azonban a Roma kisebbségek kihívást jelentő gazdasági és szociális körülményeik miatt gyakran válnak szavazatvásárlás célpontjává. Állítólag a kormánypárt szociális juttatásokat nyújt a Roma kisebbség vezetőinek, hogy biztosítsa támogatásukat, és a közösségi médiában megfigyelhető, hogy egyes Roma vezetők nyíltan támogatják a kormánykoalíciót.

Ami a kisebbségek megszólítását illeti a helyi választások kampánya során, a misszió azt tapasztalta, hogy nem voltak kifejezetten a nemzeti kisebbségeket célzó üzenetek.

Fogyatékossgal élő személyek bevonása

A jogi keret tartalmaz a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló rendelkezéseket. Magyarország 2007 óta részese a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezménynek (CRPD). Emellett a választási eljárásokról szóló törvény konkrét jogi normákat tartalmaz a fogyatékossgal élő személyek választásokon való részvételének biztosítására.

A törvénynek megfelelően a NVI a választások napja előtt kérvényt benyújtó választópolgárok számára Braille-írással és/vagy könnyen olvasható anyagokkal ellátott szavazólapokat biztosított. A választópolgárok legkésőbb négy nappal a választások előtt kérhettek akadálymentes szavazóhelyiséget.¹⁰⁸ Ha a választópolgár bejelentett lakcímén lévő szavazóhelyiség nem volt megközelíthető, a NVI-nek kellett a választópolgárt egy akadálymentes szavazóhelyiséghez rendelnie, ugyanazon a településen és választókerületben. A választópolgárok a Nemzeti Választási Iroda honlapján tájékozódhattak arról, hogy az egyes választókerületekben melyik szavazóhelyiség teljesen akadálymentes és megközelíthető kerekesszékekkel. A NVI honlapján videoanyag is elérhető volt, amely információkat tartalmazott arról, hogyan lehet kérni a regisztrációt akadálymentes szavazóhelyishez, mozgóúrnát és Braille-írással készült szavazólapokat.

A polgárok szellemi fogyatékossgal alapuló jogfosztása azonban ellentétes a nemzetközi normákkal¹⁰⁹ (lásd a jelöltek nyilvántartásba vételéről szóló részt). Ezt az Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége is kritizálja.¹¹⁰

Több egyesület is megemlítette, hogy az állami intézményeknek felhasználóbarátabb dokumentációt kellene biztosítaniuk a választójoggal és az eljárási követelményekkel kapcsolatban, hogy a fogyatékossgal élőek gyakorolhassák passzív és aktív választójogukat. Ami a fogyatékossgal élő személyek választási

¹⁰⁷ Az ENEMO tárgyalópartneri szerint a Magyarországi Kezdeményezés erőfeszítései a 2024-es helyhatósági választások során kulcsfontosságúak a roma közösség érdekeinek képviselésében, annak biztosításában, hogy a jövőbeli vezetők foglalkozzanak a problémáikkal, és az oktatás révén képessé tegyék őket arra, hogy aktívan részt vegyenek a demokratikus folyamatban.

¹⁰⁸ Az akadálymentes szavazóhelyiségek igénylésének határideje június 5. volt.

¹⁰⁹ A [fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény](#) (CRPD) 29. cikke; a CRPD 12. cikkéhez fűzött 1. általános megjegyzés (2014) 48. pontja kimondja, hogy "egy személy döntéshozatali képessége nem lehet indok arra, hogy a fogyatékossgal élő személyeket kizárják politikai jogaik gyakorlásából, beleértve a választójogot, a választhatósághoz való jogot és az esküdtszéki tagsághoz való jogot", <https://bit.ly/3K3dMN0>.

¹¹⁰ Ez a szervezet a választások előtt választói felvilágosítást nyújt. A szervezet levelet is kiadott a jelölteknek, amelyben arra kéri őket, hogy a kampány során és a választások után is álljanak ki az értelmi fogyatékossgal élő személyek érdekei mellett, valamint utasításokat ad az értelmi fogyatékossgal élő személyek számára, hogy a kampány során önérdékvédelmet folytassanak: [Ascend Kezikönyv WEB 2023.pdf](#) (efoesz.hu); [Ascend ONK Tájékoztató WEB.pdf](#) (efoesz.hu); [Levél a jelölteknek - ÉFOÉSZ](#) (efoesz.hu).

folyamatban való részvételét illeti, bár az állam tett erőfeszítéseket, további lépésekre van szükség a fogyatékossgal élő személyek megfelelő szintű hozzáféréseinek, részvételének és a választási folyamatban betöltött proaktív szerepének eléréséhez.

Az ENEMO megfigyelői szerint a választás napján a megfigyelt szavazóhelyiségek 75 százaléka volt megközelíthető, 19 százalékuk kisebb segítséget igényelt, 6 százalékuk pedig megközelíthetetlen volt.

Az ENEMO úgy értékeli, hogy a választási kampány során a versenyzők nem foglalkoztak a fogyatékkal élők szükségleteivel és problémáival, és a misszió nem tapasztalt olyan különösebb kampányüzeneteket, amelyek a fogyatékkal élőket a választásokon való részvételre ösztönözték volna.

Panaszok és fellebbezések

A választási jogi keret részletes rendelkezéseket tartalmaz az önkormányzati választásokkal kapcsolatos panaszok és fellebbezések kezelésére vonatkozóan. A nyomtatott és internetes médiatartalmakkal kapcsolatos kifogásokra külön szabályok vonatkoznak, a határidők és feltételek a médiatípushoz igazodnak.

A választási viták rendezésére vonatkozó jogi keretet úgy alakították ki, hogy egyértelmű és hierarchikus eljárást biztosítson, kizárva a párhuzamos joghatóság lehetőségét, és megkövetelve, hogy a panaszosnak minden rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget ki kell merítenie, mielőtt bírósághoz fordulhatna. A párhuzamos joghatóság tilalma biztosítja a következetességet és egységességet a vitarendezéssel kapcsolatos döntéshozatalban.

Az NVB-hez, valamint a megfigyelt TVB-ekhez és HVB-ekhez benyújtott panaszokat nyilvánosan tárgyalták, és az NVB, valamint a Bíróság határozatai azonnal elérhetőek voltak a kijelölt weboldalon. A kifogások és fellebbezések nem kötelező érvényű sablonjai online elérhetőek. Az alacsonyabb szintű határozatok nem tartoznak az egységes nyilvántartásban való közzététel hatálya alá.

A kifogás benyújtásának joga megilleti a választópolgárokat, a jelölteket, a jelölő szervezeteket és az ügyben érintett egyéb természetes és jogi személyeket és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteket. Az ENEMO úgy értékeli, hogy ez a korlátozás, miszerint csak az érintett alanyok jogosultak kifogást benyújtani, korlátozza az érdekeltek hozzáférést a vitarendezési eljárásához jogsértések esetén, valamint a panasz elutasításának jogalapját.

A kifogásokat az állítólagos jogsértéstől számított három napon belül írásban kell benyújtani az illetékes választási bizottsághoz. A törvény értelmében a kifogásoknak tartalmazniuk kell a jogsértés részletes leírását, a bizonyítékokat és a benyújtó személyes adatait. Ezek az előfeltételek túlszabályozottak, többnyire túlzott formalizmust fogalmazznak meg, ami gyakran a panaszok érdemi vizsgálat nélküli elutasításának oka. Jelentős számú ügyet utasítottak el eljárási okokból, amikor a panaszok nem feleltek

meg a meghatározott formai követelményeknek. Konkrétabban, az NVB¹¹¹ címre benyújtott 56 kifogásból/panaszból 27-et utasítottak el eljárási okokból, beleértve olyan részleteket, mint a panaszos címe, személyi azonosító száma vagy konkrét jogi hivatkozások, a jogi érvelés elégtelensége, a bizonyítékok hiánya vagy a határidők elmulasztása miatt.¹¹²

Ezen túlmenően nincs jogalapja annak, hogy a panaszos ésszerű határidőn belül orvosolja a formai hiányosságokat, vagy hogy az illetékes VSZ hivatalból vizsgálja meg az állítólagos jogsértéseket, ha a kifogást formai okokból elutasítják.

Tizenhárom kifogást és 12 fellebbezést nyújtottak be a médiával kapcsolatos kérdésekkel kapcsolatban, főként illegális kampányolással, elfogult tudósításokkal, esélyegyenlőséggel és vitákkal kapcsolatban. Kilenc kifogást eljárási okokból elutasítottak, hetet érdemben elutasítottak, hétnek pedig teljes mértékben vagy részben helyt adtak.

Néhány esetben, amikor a nemzeti versenyhatóság jogsértést állapított meg, csak a további jogsértésektől való eltiltást rendelte el, szankciók kiszabása nélkül¹¹³. Huszonöt NVB-határozat ellen nyújtottak be további fellebbezést a Bírósághoz bírósági felülvizsgálat céljából, és a Kúria a NVB-határozatok többségét helybenhagyta.

A helyi szinten a panaszok és fellebbezések folyamata intenzív volt. Számos kifogást eljárási okok miatt utasítottak el, és a VSZ-k következetesek voltak döntéseikben e tekintetben. Néhány beszélgetőpartner általános bizalmatlanságot fejezett ki az igazságszolgáltatási vagy közigazgatási mechanizmusokkal szemben, úgy vélték, hogy a panaszok folyamata elégtelen, mivel azokat formai okok miatt elutasítják, és megjegyezték a VSZ-k által a benyújtott panaszok kivizsgálására szánt rövid határidőt, valamint a bíróságok kiszabása nélküli homályos végső döntések kiadását.

Néhány politikai beszélgetőpartner megerősítette, hogy általában megértik a panaszok és fellebbezések folyamatát, és tudják, hogyan kell strukturálni és benyújtani egy panaszt. Másoknak azonban nincs elég tapasztalatuk és ismeretük ahhoz, hogy jogilag megalapozott panaszt állítsanak össze a formai követelményeknek megfelelően. Ez az általános használhatóság hiánya befolyásolta passzív hozzáállásukat a folyamathoz.

A misszió elemzi a választási nap és a választások utáni panaszokat és fellebbezéseket.

¹¹¹ Június 7-ig az NVB összesen 56 jogvitát bírált el, ezek közül 17 kifogást nyújtottak be az OVB-hez mint elsőfokú szervhez, a többi 39 pedig fellebbezés volt az OVB határozatai ellen.

¹¹² Például: Ügyszámok: #308 (a panaszos címe és személyi azonosító száma); #312 (hiányzik a panaszos címe és jogi hivatkozások); #348 (határidő elmulasztása) Ügy #338: (elégtelen jogi érvelés és konkrét jogi hivatkozások hiánya.) Ügy #362 elégtelen jogi érvelés az állítások alátámasztására; #344 (megfelelő bizonyítékok hiánya az állítások alátámasztására) #346 (nem elegendő a jogsértés megállapításához); # 348 (elegendő bizonyíték hiánya).

¹¹³ Például 2024. május 24-én az NVB [felülvizsgálta](#) Szűts András Krisztián független egyéni listás jelölt által benyújtott [fellebbezést](#), aki megtámadta a Fejér Megyei TEK 2024. május 20-i határozatát, amely elutasította a panaszát, amelyben azt állította, hogy Sukoró polgármestere megsértette a választási törvényeket azzal, hogy 2024. május 15-én egy nyilvános rendezvényen iskolás gyerekeket használt kampányeszközként. Az OVB 11:2 arányban hatályon kívül helyezte a Fejér TEK határozatát, megállapítva, hogy a polgármester megsértette a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 2. § (1) bekezdés c) és e) pontját. Megállapították, hogy a polgármester szülői beleegyezés nélkül, iskoláskorú gyermekeket használt kampányeszközként iskolaidőben. Az OVB eltiltotta a polgármestert a további jogsértéstől, és kikötötte, hogy a döntés ellen a Kúriához lehet fellebbezni.

A választás napja

A választási nap során az ENEMO 4 multinacionális megfigyelőcsapatot állított fel a szavazóhelyiségek előkészítésének és megnyitásának, a szavazás és számolás folyamatának, valamint az HVI-k¹¹⁴ általi választási anyagok átvételének és befogadásának követésére. A Szakértői csapat tagjai továbbá megfigyelték a folyamatot 5 budapesti szavazóhelyiségben. Az ellenőrző csapatok megfigyelték a megnyitási eljárásokat 4 szavazóhelyiségben, a szavazást 63 szavazóhelyiségben, valamint a zárás és számolást 4 szavazóhelyiségben. Ezen felül az ENEMO megfigyelte a választási anyagok átvételét és az eredmények összesítését 4 HVI-ben.

A misszió megfigyelése alapján az ENEMO által megfigyelt korlátozott számú szavazóhelyiségekben a választási nap eljárásai általában hatékonyan zajlottak és összhangban voltak a törvénnyel.

A Szavazatszámoló Bizottságok többségében rendben és az előírásoknak megfelelően végezték el a megnyitási folyamatot a megfigyelt szavazóhelyiségekben, kivéve egy helyszínt, ahol a Szavazatszámoló Bizottság nem töltötte ki az ellenőrző lapot, és pecsét nélkül kezdte kibocsátani a szavazólapokat.

A szavazás során az ENEMO által megfigyelt szavazóhelyiségekben a PSC-k elegendő taggal működtek, elegendő szavazólapal, szavazófülkével és választási anyaggal, az előírásoknak megfelelően. Négy megfigyelt szavazóhelyiségen az ENEMO észrevette, hogy néhány választópolgár nem találta magát a választói névjegyzékben. A szavazólapok kibocsátása minden megfigyelt szavazóhelyiségen az előírásoknak megfelelően történt. Egy budapesti szavazóhelyiségben a Szakértői csapat képes volt megerősíteni rendkívül magas számú állítólagos venezuelai menekült jelenlétét a névjegyzékben¹¹⁵. Ezeknek a választópolgároknak az 1,406-ból mintegy kétharmada bejegyezte magát a választói névjegyzékbe ebben a szavazóhelyiségben. A misszió folytatni fogja az eset alakulásának követését.

A szavazat titkosságát az megfigyelt szavazóhelyiségek 85%-ában tiszteletben tartották. Azonban a szavazóhelyiségek 9%-ban észlelték, hogy több mint egy személy tartózkodott a szavazófülkében. 3%-nál pedig a választópolgárok felfedték a szavazataikat, és nem tudtak titokban szavazni a szavazófülkék elhelyezése miatt. Általánosságban nem tapasztaltak súlyos jogsértéseket a megfigyelt szavazóhelyiségeken belül. Azonban jelentettek állítólagos szavazat vásárlást egy megfigyelt szavazóhelyiség mellett¹¹⁶, és körhinta szavazásról is beszámoltak egy másik helyszínen¹¹⁷. A Szavazatszámoló Bizottságokat az összes megfigyelt helyszínen rendezetten vezették, és az esetek 67%-ában "nagyon jó", 37%-ában "jó", és 3%-ában "rossz"¹¹⁸ értékelést kaptak.

¹¹⁴ Az ENEMO EOM korlátozott gyakorlatával összhangban a misszió nem figyelte meg az Választási Napot rendszeres vagy átfogó módon.

¹¹⁵ Szavazóhelyiség #4, 1. kerület, Budapest.

¹¹⁶ Jelentés egy szavazóhelyiségből Hajdú-Bihar megyéből.

¹¹⁷ Jelentés egy szavazóhelyiségből Budapest 8. kerületéből. A rendőrség az ENEMO megérkezésekor éppen kivizsgálta az ügyet.

¹¹⁸ Mindkét esetben, mulasztás miatt.

Az összes megfigyelt szavazóhelyiségben elegendő tag jelen volt a szavazatok számlálási eljárásainál, amelyek mind időben zártak¹¹⁹. Az előzetes számlálási és számlálási eljárásokat megfelelően követték a megfigyelt szavazóhelyiségekben, és a jegyzőkönyveket a törvénynek megfelelően töltötték és terjesztették ki. A zárásokat 3 megfigyelt szavazóhelyiségben "jónak", egyben pedig "nagyon jó"-nak ítélték.

Az anyagok átadását az HVI-nek három esetben pozitívan értékelték, ám egy esetben az ENEMO megfigyelők jelentették, hogy a folyamat rosszul volt megszervezve¹²⁰. A megfigyelt HVI-k tevékenységét minden esetben átláthatónak és egyenesnek ítélték, és az épületek megfelelően fel voltak készítve az anyagok átvételére. Túlsúfoltságot nem tapasztaltak, és a jegyzőkönyvet az összes megfigyelt esetben a törvénynek megfelelően dolgozták fel. A négy megfigyelt HVI közül hármat "nagyon jó"-nak, egyet pedig "jónak" ítélték.

Megfigyelők

A jogi keret nem tartalmaz a hazai pártatlan választási megfigyelésre vonatkozó rendelkezéseket. Az ENEMO úgy értékeli, hogy a civil társadalom által a szavazóhelyiségekben való megfigyelések lehetőségének a hiánya ellentétes a bevált gyakorlatokkal.

Minden jelölő szervezetnek lehetősége volt arra, hogy tagokat delegáljon a szavazatszámoló bizottságokba. A jelentések szerint ez a szám jelentősen alacsonyabb,¹²¹ körülbelül egyharmaddal kevesebb volt a korábbi helyhatósági választásokhoz képest, a TISZA párt kivételével, és általában alacsonyabb, mint a 2022-es parlamenti választásokon.¹²²

A jelölőszervezeteknek emellett lehetőségük volt arra, hogy küldötteket nevezzenek ki az EP-választásokon a levélszavazás megfigyelésére. Az ENEMO megjegyzi, hogy csak a Fidesz nevezett ki megfigyelőket, akik figyelemmel kísérték ezt a folyamatot.

A nemzetközi megfigyelőket a NVI akkreditálja, akik a választási folyamat minden szakaszát megfigyelhetik. Összesen 47 nemzetközi megfigyelőt akkreditáltak ezekre a választásokra, köztük diplomáciai képviselőket és az ENEMO¹²³ mellett két szervezetet.

Az ENEMO megfigyelői általában akadálytalanul tudták megfigyelni a választási előkészületeket és a választások lebonyolítását, beleértve a választás napját is. A misszió számára előnyös volt a választási szervek nyitottsága és együttműködése mind nemzeti, mind területi/helyi szinten a folyamat során.

¹¹⁹ 19:00.

¹²⁰Budapest 7. kerület

¹²¹ A beszélgetőpartnerek arról tájékoztatták a missziót, hogy a 2022-es választásokhoz képest alacsonyabb küldöttek száma annak köszönhető, hogy a pártok nem szívesen neveztek ki szavazatszámolókat az önkormányzati választásokon más körzetekbe, mivel különben az önkormányzati választásokon a lakóhelyre vonatkozó követelmény miatt elveszítenék a saját körzetükben való szavazás lehetőségét.

¹²²<https://www.szabadeuropa.hu/a/a-tisza-part-kivetelevel-a-partokat-most-nem-erdekelte-civil-szavazatszamlalok-delegalasa/32977265.html>

¹²³ EBESZ-ODIHR (2); Election-Watch.EU (4); Kazahsztán nagykövetsége (3); Indonézia nagykövetsége (1); Grúzia (2); Törökország (2); Azerbajdzsán (2); Kazahsztán (3); Üzbegisztán (2); Montenegró (2); Bosznia-Hercegovina (1).

Az ENEMO-ról

A Választás Figyelő Szervezetek Európai Hálózata (ENEMO) egy nemzetközi nem kormányzati szervezet, amely nemzeti nem kormányzati civil szervezetek hálózatát képviseli, és 2001. szeptember 29-én alakult a horvátországi Opatijában. A hálózatot Közép- és Kelet-Európa és Közép-Ázsia 17 országából, köztük két európai uniós országból 21 vezető hazai megfigyelő szervezet alkotja.

Az ENEMO a választási folyamatok és a politikai környezet értékelésével, valamint pontos és pártatlan megfigyelési jelentések készítésével igyekszik támogatni a nemzetközi közösségnek a demokrácia előmozdításában való érdekeltségét a régióban. Az ENEMO nemzetközi megfigyelő missziói a demokratikus választásokra vonatkozó nemzetközi referenciaértékek és szabványok alapján értékelik a választási folyamatot és a fogadó ország jogi keretét. Az ENEMO és valamennyi tagszervezete jóváhagyta a 2005-ös, a nemzetközi választási megfigyelés alapelveiről szóló nyilatkozatot és a polgári szervezetek által végzett pártatlan választási megfigyelés és megfigyelés globális alapelveiről szóló nyilatkozatot. Minden ENEMO-megfigyelő aláírta a nemzetközi választási megfigyelők magatartási kódexét.

Az ENEMO eddig 40 nemzetközi választási megfigyelő missziót szervezett 11 országba: Moldova 2023, helyi választások; Szerbia 2022, elnöki és előrehozott parlamenti választások; Magyarország 2022, parlamenti választások; Koszovó 2021, helyi választások; Grúzia 2021, helyi választások; Moldova 2021, parlamenti választások; Albánia 2021, parlamenti választások; Moldova 2020, elnökválasztások; Montenegró 2020, parlamenti választások; Szerbia 2020, parlamenti választások; Ukrajna 2020, helyi választások; Moldova 2019, Helyi választások; Ukrajna 2019, előrehozott parlamenti választások; Ukrajna 2019, elnökválasztások; Moldova 2018-19, parlamenti választások; Örményország 2018, előrehozott parlamenti választások; Moldova 2016, elnökválasztások; Ukrajna 2015, rendes helyi választások; Ukrajna 2014, parlamenti választások; Ukrajna 2014, elnökválasztások; Ukrajna 2013 - a 2012-es parlamenti választások megismétlése 5 MEC-ben; Koszovó 2013, helyi választások, első forduló; Ukrajna 2012, parlamenti választások; Koszovó 2011, parlamenti választások újbóli megrendezése; Koszovó 2010, parlamenti választások; Kirgizisztán 2010, parlamenti választások; Ukrajna 2010, elnökválasztások, második forduló; Ukrajna 2010, elnökválasztások, első forduló; Koszovó 2009, helyi választások; Moldova 2009, parlamenti választások; Grúzia 2008, elnökválasztások; Kirgizisztán 2007, parlamenti választások; Ukrajna 2007, parlamenti választások; Ukrajna 2006, helyi választások Poltavában, Kirovográdban és Csernyihivben; Ukrajna 2006, parlamenti választások; Kazahsztán 2005, elnökválasztások; Albánia 2005, parlamenti választások; Kirgizisztán 2005, elnökválasztások; Kirgizisztán 2005, parlamenti választások; Ukrajna 2004, elnökválasztások, második forduló, ismétlés; Ukrajna 2004, elnökválasztások.

Az ENEMO tagszervezetei a következők: Központ a Szabad Választásokért és Demokráciáért - CeSID, Szerbia; Kutató, Átláthatósági és Elszámoltathatósági Központ (CRTA), Szerbia; Polgári Kezdeményezések Központja CCI, Bosznia-Hercegovina; Demokratikus Átmeneti Központ - CDT, Montenegró; Monitoring és Kutató Központ - CeMI, Montenegró; Gong, Horvátország; Nemzetközi Társaság a Tisztességes Választásokért és Demokráciáért - ISFED, Grúzia; KRIIK Egyesület, Albánia; Polgári Szövetség MOST, Macedónia; PromOLEX, Moldova; OPORA, Ukrajna; Society for Democratic Culture SDC, Albánia; Transparency International Anti-Corruption Center (TIAC), Örményország; Election Monitoring and Democratic Studies Center (EMDS), Azerbajdzsán; Belarussian Helsinki Committee (BHC), Fehéroroszország; FSCI, Kazahsztán; Koszovói Demokratikus Intézet (KDI), Koszovó; Koalíció a demokráciáért és a civil társadalomért, Kirgizisztán; Obcianske OKO (OKO), Szlovákia; Ukrajnai Választók Bizottsága (CVU), Ukrajna; Political Accountability Foundation (PAF), Lengyelország.